Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlайн обкома, («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР
Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советен Министрийн Советен орган

18 (8106).	ЕРА, 10 февраль, 1972 шу.	Мах 2 кап.	Газет арадуьлл 1923 шера дениз

КОЛЛЕКТИВА ТВОРЧЕСКИ НИЗ

Советски махка творчески хьекъар дlахо айдаре дахьне къинхьегаман коллективан лоархlам тlе-тlе дуккха массерйн хилар хьаьжина дела къахьта тешалла ду дlаре деш. Социалистически обществе уж керттера эчейнаш тlетlа баьрlаlа болхlа ма а хуьлуш дlахьеш производство эргаьнехта тешара, къахьегамхошта коммунистически кхетам баьара даьхъа. Юкъарчин дешлецаш цигл ньаду материальнии духовнии, рузкъаш, культурни йоккха экономикин культурин дегlаихуьлийна, вlаштlехьа е дела, шеро а ду нерданча дунеш сан дика гlулакхаш. Коллектива хlара къахьегамхочун йоккхо яр, цунна эзарийн уйла яр, вlашин новкъостан дешн доьгlар дизза дlадьа дехаши уж хилар — вай вехаре обравза дlасте хир йоцца оагlош а. Уж, КПСС XXIV съездо болган ма деккхара, чlоагlьйнзен дегlаихуьлийнзен ярлаьц.

Духьал ца хьалхабалхка бар дукха ха йоццаш КПСС ЦК-ас тlеийца «Къахьегама коллектива производственни общественно - политически хьинар айдаре Минскин тракторни завода партийни организацие беча болхо хьахьекьарея" хьокъехь. Цо шер а ю, йалахил а ю XXIV съезд хиннечул тlехьарlа тlейийцача а парте хьаеттадь меки экономически социально - политически дегlабоалахьара программе толамо кхочушйара тlаерзельне а шай дукхана решенешта Центральни Комитете кийчальча гlулакхий бlарчча система.

Пятилетка деккхараш кхочушдар коллектив серцагlьенкхаре Минскин тракторни завода парторганизаци гlулакхашта масса оагlоракьера анализ е ю, цо хьесача къинн опытан дика мел бир ЦК-ас. Цу коллективе традаци е хинна дlаотташ нетт производства дlадокийтор вlшагlа е доладе пачхалкхаш планаш задание кхочушъегlа, ритмично бола болга, технически прогресс сихьар дукха къовсам доатта болга. Завода коллективо хьинча предложенегlа тlейицай производства объем контрольни цифраш лаьрхlача 28 процента метта 40 процент хьолга оттадь чергана пятилетка йоккхагlйола хьая. Шерра хьаьн дlатlеи товамо кхочушъера, массови инженерно-технически творчество тlаздара хьа.

Коллектива хlара декхарча хьакьа практически кхочушъю социалистически демократизма лоархlамегlара принцип — общественни производственни гlулакхашта доалдарча къахьегамхоша шерра дакъа лоацилга. Къахьегамхой депутатий Советашка 69 вийнал вё тракторозаводций. Предприяте гlулакхий доахаш къестадеча вагьду профсоюзни комсомольски организацей боллхой собранейл, хадданза бола беча производственни совещаней, халпъа тlаьхьаяма группайн постийн къахьегамхой общественни самодеятельноста тайп-тайпарча формай лоархlам. Эргадоахаш да парторганизаце идейно-кхетама гlулакхаш, политически дешара система, экономически дешар, деш дукхо хlаман да бозлойн гlулакхерча наьзен общеобразовательни культурно - технически боарам лакхбара. Цунца цхьана тервам тlабахийтаб предприяте коммунистий гlулакхашмарча цхьадолче дикка доккхийча кхочамбоацарехтен эсалча оагlоштен.

Минскин тракторни завода балхаш лаьца КПСС ЦК-ас бе совцам — эрригача партена лоархlамара политически документ. Цу тlе болгалдаьд коллективаш производственни общественно - политически хьинар айдара дакъьере эрригача юкъньецарча организацей кертера лерхlарш, лостамаш, декхараш. ЦК решенешца хьалхле а лелош, хlара парторганизаце торо а шоай балха кlоаргон массе оагlорахьарен анализ е; производства эффективность лакхъяра, социальни идеологически декхараш кхочушдарш дизза практически гlулакхаш кийчде а чакхдаьд а.

Коммунистий, берригача къахьегамхой низаш тlадергадехза дартацц хlара предприяте коллективо лоархlаметlарча деккара — цул доалакьа йолча кертера фонден материальни ресурсаши социалистически общества дуьхе эффективно пайда эцара. Керда техникаш прогрессивни технологи юкьахкара ларда тlе къахьегама весарле сихагlа лакхьар, ходдени дикагlен тешамегlен хилийтар, берригача къоккамхоша планаш ходдешаь кхочушьяр, балха тlе ритмичность хилар — цунна тlаорзаьь хила эза предприятей парторганизацейн кулгалхойи, берригама бойллой, специалистий, гlулакхерчна наьха уйла.

Тlагlертта эргабоахаш теабе база идейно - кхетама болх. Цун керттера чулоацам хила беза КПСС XXIV съезда материалашта пропаганда ена, берригача къахьегамхой марксистско - ленински мировоззрени къахулга, уж коммунистически дог тийша хулга, къахьегамца коммунистически гlулакх хургделаш кхетам хулга, лекха дисциплиней организованности хулга. Цу гlулакха лакхбе беза кхетам баларе дакъера коммунистически къахьегама тlехьарча дахье а болема а моральни материальни стимулий лоархlам, дукхагlа йоакко а еза коллектива члений кхетам дегlабоалабара, цар культура, образованность, профессиональни гоезал лакхьера.

КПСС ЦК-ас хьалхадаьккхар социалистически коллективизма лоархlамегlара принцип лерргlа чакхъаккхза яр ца хилар: коллективана хьалкашкара хlаране бехктохками хlара болхлочо хьайхара коллектива бехктохками хулга. Мамогга чlоагlъе йоагlа коллективе авторитет, шоай предприятей доккхал дергдоача уйланца берригача къахьегамхой хьалкхабе база, общественни уйла хадданза тlаерамь лоаттаз эза мирача хьал ловедисарешца, малараш тlехдаьарца, дисциплиней правопорядкой телхарца къовсам лоаттабара, неха зийрийн дlадахарийн терпо е еза.

Предприятешта кулгалдара демократически принципаш кхочушъярга, производствена доладеца единоначалии хулган къахьегамхоша шерра дакъа лоацилган нийса цхьана тардарга тьехо еза а партийни организацеш. Цунца дувзаденна дахьстта лоархlамег де хадданза бола беча производственни совещаней хьинар айдар, кхетам баларе школа, боахам лебара школа хилерах тарра болхлой собраней лоархlам лекхбар.

Коллектива кхоташнагlен хьинар долашагlен, вlаьта предприяте вохара эрригача оагlошта цо еш йоле влияни чlоагlагlа хургьа цунна юкъе къахьегамхой массови организацешь бола беркатегlа ма бу. Коллектива кулгалду политически ядро а из кхоташ бола низ а кхерах тарра хlара парторганизацедехкар — профсоюзни, комсомольски, иэнча общественни организацеша хьинаре боль бара йоалз ела, цар гlулакхашта кхетаме лостам телген вlаштlехьдоаккхилган, накьцаре бувзам дан чlоагlбелга, критикен самокритикен дегlаихуьлилга.

XXIV съезда указанеш, КПСС ЦК решенеш тlагlертта кхочаш е еш, парторганизацеша ихы а лекхагlа айбаргба коммунизм хьалхерча сийлахь-доккхий декхараш кхочушдара дакьера къахьегаче коллективай лоархlам.

1972 ш. 7 февраль «Правда» передовой.

Грозненски химически комбината № 15 йолча цеха коллективе чlоагlа лоархlаши сий деши ва коммунист, Ленина ордена кавалер, вокхагlвола аппаратчик Андросов Иван Тарасович. Шийн сменин нормаш массаза тlехкхоачашъь цо, технологически режим нийса лелаю.

СУРТА ТlА: вокхагlвола аппаратчик И. Андросов.

С. ХУГАЕВА сурт.

Хlамаш тегараша дика болх бу

Грозненски «Иилдошив» фабрика дика къахьегарца безгалъенай Коваленко Нина Ивановнас кулгалдеча № 5 йолча кхалнаьха чухьнахьере барзкъаш тегача ателье коллектива. Ер шу долалелча дениз по планал совгlа 1200 сома маьха хlамаш тийгай. Иштта дика къахьег Прожоров Александр Архипович, Тарамова Калисе керте латтача цехий хlамаш тегараша а. Уьх шера планал совгlа 1300 гаргга сома маьхь заказаш кхочашдаьд цар.

З. ГАЙСАНОВА.

ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Грозненски швейно - производственни объединене шоллагlча хlамаш тегача цеха дуккхача болхлоша шерра социалистически кхь йоаржаьй пятилетка план диъ шера е 4,5 шера кхочашъяра. Къаьст-къаьстача хlамаш тегарша керла социалистически декхараш тlаийиад. Массаза сиха, из кердадар хьалхарчарца хьаллаьшар спецмотористка Османова Билянас. Ше денна дош дизза кхочашлеш оамал я цун. Масала, дукхь ха йоаццаш сихха кхоачашде дезаш заказ кхьчар из юкъейолча Саркисова Варвара керте латтачь бригадага. Смена чаккхйоалаш латташ ха яр. Дукхагlобараш раьза бацар цу гlулакха. Кхуврглий вай смена чаккхьалалехьа из заказ кхочашде яха къамьалаш дар юкъ - юкъера хьахозаш. Цхьаьбикъда цох лаьца эггара хьалха массаена дlахозргдолаш, йист а хинна Билянас аьлар: «Вай бригада коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаеш я, хlаьта бригадера хlаравар хlана ваи дьиа коммунистически къахьегама ударник а ва, тlаккха воашта хула хадо балхам долаш иншта гергlа вай из лоархlаме заказ кхочаш ца деш».

Цо даьча къамаьла чlоагlа раьза хилар хlамаш тегараш Мурзина Алла, Погребняк Нина, Денисенко Надежда, кхы дукха берраш а. Лоацца аьлча, шоашка кхаьча заказ кхочашдара бола сийг бригада болхлошта юкъе доталаьр яр нов. Османова. Хьинар кхо ца деш тlагlертта къахьийгача болхлоша смена чаккхйоаллаш кхочашдир шоашка кхаьча заказ.

Вашха - дика производственница хилараа совгlа дика новкъост а я Билана. Цхьан дийнахь юхь тlа тека хьацар а долаш еха бlаргаейра цунна шийна лалла хlамаш тегаш угlа кьона моториста. Баракъа тегача хана гlалат а яьнна брак яь хиннар цо. Сихха из брак дlаяккхара новкъостий дир цо кьоначча болхлочо. Дlахо йодача хана из сина доле салхат дергдолаш пайдаас хьехамаш дир. Цудухьа нов. Османовайна чlоагlа баркал яхаш яр из. Шийн новкъосташта цо иштта гlо дарах дола кхы дукха а масалаш доаладе йиш я.

Целерча болхлошта юкъе йоккхагlа опыт йолчарех цаl я Османова Билана. Цудухьа цун вlаштlехьлоал цьаккха бриб йоацаш баракъаш тега. Цхьа моттиг нийслац цо тийга баракъа салхат нийсдаларах юхадерна. Иштта цо къахьегар бахьан делаш тlахьожама техническа отдела болхлоша тlахьожам боацаш дlаяц цун продукци.

Атта lоаньац цо иштта йоккха опыт. Ворхl шу хьалха из цига балха ене, хана цхьаккха говзал йоацаш яр из. Из болх чlоагlа безабалар бахьан долаш мотористка болх сихагlа lомабара кост-каста дагавоалаш хулар Билана цу балха тlа йоккха опыт йолча мотористкашна. «Шаккха биллургбац сона дукхьашка шоай опыт хьалуш новкъостай дала Саркисова Варвара Саруханова, Мурзина Алла, кхыбараш», — яхаш дувц цо. Цхьа шийга хьаьнкар шоллагlа хьаьла дезаш хилийтацар цо. Цудухьа кхо бутт боаллашехьа хlамаш тегара бола дика lома а бабь динен тlехникен цо экзаменаш дlаялар бахьан долаш хьожаенне шоллагlа разряд хьожайир цунна. Цуа тlехьегlа дукха юкъ ялалехьа социалистически яхье хьалла латтарий мутlагlаршта юкъенхар яз. Цудухьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи яир цунна. Шаккха дицлургдоацаш шу хилар нов. Османовайна 1966 шу. Новкъосташта хьокхам а телаш цо къахьегар бахьан доаза цу шера из дlаийцар ВЛКСМ членала.

Ше цу цеха балха еача хьахарча беттишка дах новкъостай дага а доаллаш хlанз шийн опыт новкъосташта дог раьза йоаш дlалу цо. Цо баллах кхета а бlаь хlанз балха тlа хьалха латташ итташ болхлой ба цига. Царех цаl я Денисенко Надежда.

Пятилетка шоллагlча шера план хахал хьалха кхочашъера къахьегама вахте латтарии юкъе хьалл латторех а яз. Юкъара лаьрхlача хlара сменагlа нормаш 110—115 процент кхочашьяш цо.

Иштта хьинаре дукхача мерашка къахьегар бахьан доаза цунна дукха ахчан премеш тийшай, къахьегама книжка тlа дlа а издеш баркалаш яхад.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

Ейгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста предприятешна производственни мощносташ сихагlа хьалъяь яхара даькъерча Ленинградски, Новгородски, Донецки, Витебски областий гlишлошъяра организацейн предприятейн инициатива хьакъехьа

КПСС Центральни Комитето мотгайяр КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленума решении кхочашьеш, Советски Социалистически Республикий Союза 50 шу дизара ма йоагlара пачхалкха къахьегам вlаштlехьбаккхара, производства резервах шерра пайда эцара, балхашта механизаци яреи мар прогрессивни методаш юкъейоалларен, рузкъан дукхагlа кхом бара чотах ейгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста капитальни гlишлош хьалъяра планаш эрригача гlишлошка мощносташ болх бе йоалалийтара задание хахал хьалха кхочашье 1972 шера социалистически декхараш тlаийнача Ленинградски, Новгородски, Донецки, Витебски областий гlишлошъеча организацейн предприятейн инициатива. Промышленноста цу доакъой дукхагlйола объекташ кланагlа отталъча хахал хьалхагlа эксплуатацие дlала.

Тlаийцача совама тlа КПСС ЦК болгалдоаккх бахача наха эша товараш хьадеш йола предприятеш сихагlа хьалъяь яхараш болх бе йоалалийтараш тlехьара социалистически яхь дlахо а дегlабоалара бовкха лоархlам хилар. Ейгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста объекташ хьалъелга овланарга теадар промышленноста цу доакъошка производственни мощносташ дегlайоалара хьакъехьара пятилетка задание дувцийта йоаш кхочашъяр —партийни, советски, профсоюзни, боахама организацей эггара лоархlамерча политически боахамеи декхарех цаl.

Союзни республикий КП ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, горкомашта, райкомашта, гlишлошъярен предприятей заказчикийн партийни а профсоюзни а организацешта могаллаш ю лочин хьалдоа а производственни мощносташ сихагlа болх бе йоалалийтара, промышленноста доакъой эрригача гlишлой хьалъехьара планаш дувцилга йоаш кхочашъяра тlехьара социалистически яхь шерра йоаржае а.

СССР Госснаб, гlишлошъярен промышленни министерствашта дехарийла а гlишлошъечен предприятейн коллективан наха дукха эша товараш арахецара йола керда мощносташ сихагlа болх бе йоалалийтара хьакъехьарча мерапрнятешка хьаша а гlишлош хьалъяр хилийтара эргlоаллача материально - технически ресурсашей оборудованией шийн ханийха lалашде а.

Ейгача, кхачан, дулха, шурий промышленноста гlишлошта эша чаккхаш кхочашдеча предприятейн партийни организацешкен кулгалхошкен дlахайтад оборудовани, конструкцеш, изделеш хахал хьалха кийчъергйола гlулакхаш де, уж дlахьачийтара тlахьожам оттабе безилга.

СССР Госснаб, гlишлошъярен промышленни министерствашта де...

Казахски кеттувски заводо арахец моллагlча а хирургически отделенена хилаиза эргlоаца продукци. Из продукци я къонача доккхи шорга доаха таьш. Уж эш сига дегlа чухь операши ю човаш тегача. Кеттут оал цу тьах. Цхьа хьа яьлча дегlаца дlаув кеттут, тайгачара хьалкх а ца дезаш.

СУРТА ТlА: химик-технолог М. В. Галиньш стерильни кеттут а йолаш.

В. КУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР Ленински Пачхаьлкхени премей комитете

Н. С. Тихонова председательа а дош Москве хьайийлай СССР Министрий Советера литература, искусства, архитектура лакъе СССР Ленински Пачхаьлкхени премеш хьажевча Комитета, сесси.

Кандидатураш хьежачули уж йийщачули тlехьагlа Комитето балхаш хьахоржаргlа 1972 шера Ленински премеш яхара кхайкалча конкурсе дlахо дакъа лацара.

(ТАСС).

Котбаьн-нараштa-байракххаш

РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-а хьежай 1971 шера коартолий, баьцадаарий, бахчин культурий наьха хипкъам кхебар, уж дукхагlа дlайай пачхьалкхента йохкара дукха автономни республикаш, крайш, областаша лелача Юргlгроссийски социалистически яхь итоеш.

Яхьа котьлиеаргаш лаьрхlай Московски, Ленинградски, Горьковски, Брянски, Вологодски, Владимирски, Калинински, Костромской, Ярославски областаши Якутски АССР-и. Горьковски областа яла лаьрхlал РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара толь Шlе байракх а ахчан хьалхара преми е. РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара теха Шlе байракхаш йитай Московски Ленинградски областашта. Царна ахчан хьалхара премеш яла лаьрхlад. Ахчан шоллагlа премеш хьежайй Брянски, Вологодски, Владимирски, Калинински, Костромской, Ярославски областаштен Якутски АССР-ен.

РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен баагахдаьккхад Красноярски крайн, Псковски, Новгородски, Амурски, Смоленски, Магадански областаша пачхаьлкхента коартолаш баьцадааратш доххара план кхочашъярах планал совгlа уж доххараш дика болх баь хилар.

(ТАСС).

МУДЖИБУР РАХМАН СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ВОАГlАРГХИЛАРАХ

Вlаштlехьбаьннача баргала хьежиа Бангладеш Халкъа Республика премьер-министр шейх Муджибур Рахман официальни визитагlа Советски Союзе воагlарга Советски правительства хьаша а волаш укх шера март бетта юхье.

Бlаьстанна кийчлу

РЕЙД

Боккха терхам тlабоийт Сунженски районa юрте боахама къахьегамхоша лаьттан тlара хьадоакхар дукхагlен кхом болашагlен хилийтара. Шоай балха юкъе бикьаб цу районa «Победа» яхача колхозе коллективо «лаьттанцарча балхий культура айе» аьнна бэь тlахьехам. Кхоачашъю лаьттен хьоладаккъара йола мероприятеш: органически минеральни удобренеш ех, лов дукхагlа соцадера балкаш ду, культурни дlаювргйола майдаш цlенъо.

Тха рейдови бригада хьалкашка оттадь деккар дар «Миштa кийчъельд дlадуэргдола фу районa боахамашнa». Из ха безам болаш тхо кхьчар «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Правлене чувоаллеше а бlарг тlеотт колхоза коллективо тlаийцача лакхача социалистически декхараш. Соаккарчарга хьежача уж дуккха тlех дешой торонашка хьежа а хьайк тlаийцад уж колхозхоша. Масала, цхьа миллион сомах совгlа бе колхозо пачхаьлкхена бала пайда. Из хьажиндац ше-шегlа. Из да пачхаьлкхента юртбоахаме лоархlамегlа йола продукци планал совгlа йохкар.

Лаьрхlечул дуккхе дукхагlа хилар боахамо чуййце хьекlаш, кан, мукх, горох, lоа, кхьйола культураш. Цудухьа тlехкхоачашьяр ялат дохкара план. Дlаде кийчдаьча алате фу лаьтта склада чlоагlа, тоаьь а. Хlара культуре шерре лостам болаш стандартни гlишка мугlарах дlаоттадаьд. Гlарр тlе доакх этикеташ. Цар тlа де lоахуйъ — сорт — цхьаалагlа, класс — лакхара, цlенал — 99,82 процент.

Къахьегам безача кулганца йиза юкъе хьа а нийца сердолгагlа хьаккхь шаеlа мо цlена, юкъе цхьа мергlеш доаца кlа. Склада заведующи волча Попов Василе. Иштта лакка дикал йолаш да складе чу мел дола фу а. Дlаде лаьрхlачул дукхагlа lалашдаьд дерригача ялата фу боахаме. «Из дукхагlа кийчдар бахьан да, — дувц колхоза керттерча агронома Чеботарев Ивана, — lалама хулцамаш боахама зехьа хула юкедисачунца страховка яра. Боахама лаьттана леладераша шоаш кхедача ялатах да дукхагlа доли фу. Лакхерча кондицега дlатlаьккхачавлай «Одесский» яхача сортах йола 1807 центнер хьажийlаш а. Дукха къахьийтад колхозхоша дlаде хийчадача фуна дикал лакхъера. Хlанз а соцаш дац йоаре тата. 2085-201 марка йолча ялат цlендача машенашца фуна цlено 1-ча сортага дlахаьийтара балхаш деш бер боаклой. Бакъда, дукхагlа долча фуна дикал лакхерча сортаи кондицега дlахкачийтам яр. Ташам болар бе къахьегамхой нийслагlча пятилеткe шоллагlча шера шоаш лекха хьувкъам кхебарах, хlана хьача цар кийчдаьд цхьоалагlча классе 300 центнер, элита 50 центнер, 130 центнер хьи, 1830 центнер тайп - тайпара кхеш, 110 центнер гречих. Иштта дукхане репродукцех доаккьере беьца доле фу. Аяв дезаш да боахаме, дlаелаьрхlарча коартолах кхеш мера ца хилар 4400 центнер мера яцар уж силаде. Цхьабакъда, тешаш бесар колхоза председателa уж lалашъе горонеш йолеш шоаш хиларах «Хоаш да,—аьлар цо,— тха эрригача районa боахамашка коартолаш 50 процент эшелга. Оаха лаьрхlад кхьча республикашкаре ткоаццa дикагlче сортах йола коартолаш эца. Из гlулакх вlаштlехьданне бака викалеш бе тха».

Дика даьхьа лаьцад колхозхоша районе органически удобренеш бизза пайда эцара хетальче конкурсе а. 1972 шера хургболча хьувкъама тайсай минеральни удобренеш. Гурахь дийнача ялата 4400 гектар долча мейдене цьй подкормка. Дерригача кхешка езза удобренеш 14272 эзар тонн а.

Хоаш де лоацача агротехнически хенашка фу дlадер лоархlамечох цаl долга. Цу хьакъехьа керттера дакъе лоац ма дlадувш йола техники инвентари балхаш дара кийча хилара. Из хоаш болча механизаторша лерттlе чаккхдаьх уж балхаш. Масала, тlехкхоачашйир йийлагlча квартала трактораш тоаяра план. Тоаеззараш 21 мара йоацача тоаьраш 31 хилар. Йоагlачул дукхагlа тоа а ю мастерские арахьакер йиарь бетта а трактор.

— Ялат дlадувча хана лоархlаме да тольча техника дикал тешаме хилар. Ремонт лерттlе хулга фу дlадера балхаш топамца чакхдаргда, —дувц мастерские заведующи волча П. К. Тихоновске, цудухьа хlара механизаторе хьалхашка летта декхар да ше беьча балхах дог lабаш хилара.

Конкурсан хьелаша ма яххара техника ремонта балхаш чакх а даьхье хьалхара моттиг лакхарах доагlа 1000 сом ахча декъа лархl цун коллективо.

Дика бьаб фуна кхочам XIX партсъезда цlерагlча колхоза а. Кердача гlишл хьелаьча помещене чу латтар дlаде кийчдаь моллагlча тоадаь тайп - тайпарча культурий фу. Кондицега дlа а кхоачадь лакхерчь сортах да из. 160 центнер цхьоалагlча сорта гидуэргаш, 60 центнер элита lоа. 1210 центнер кондиционни кхеш. 1371 центнер хьажийlаш, иштта кхыйола культурий фу дар складашка латтар. Бакъда, але дезаш да келозе дукхагlа дlадураш бlарца дареш долга. Кхоачашъьай колхозо уж пачхаьлкхента деккара план а. Цун совгlа шоаш хьа а доллаш опытни станце дlаяйтеп цу боахаме бьацадаарий ги. Дlахо йодача хана дlадуеш доле фу лерд лакхерча сортах хилийтаро вlаштlехьденнийгарга аьнна лерхl цо хlаре гектаре тlара 40 центнерах совгlа ялат хувца. 974 гектар долча кхей тlа йиллай 9680 тонни удобрени. Хlинехье еза минеральни удобренешца теа а дахь уял фу дlадере кийчдь лаьтта. Арахоя мастерска нагарех ремонтни балхаш даь хинна юрта боахама техника.

Бакъда цхьатерра дац районa боахамашка фу lалашдера гlулакх. Республика фуна кхоачам бара хьакъехьа кхьча районешта юккъе 8-гlа моттиг мара лоацац Сунженскеца. Из да цхьацайолча колхозашта районa юкъеувзалга. Масала, пхьенагlа яла дезе дlадуэ фу тоьа бала долаш дацар «Восход» цlи йолча колхозе. Хlаьта дар а кондицешни а дац, хьатlадерг ма-дий аьнна тешам болаш а дац.

Планегlа дlае lалашъе эза кхеш 45 центнер йолча lалашъьерен яц 30 центнер мара. Иттанегlа 5 центнер мара яц гидуэргаш а. Иштта я хьажийlаш а. Тоьаш яц дlае лаьрхlа горох «Красная Армия», «Изрзова», «Орджоникидзе» цlераш лелача колхозашка. Цхьабакъда, гlулакх иштта дале а фу ханнахье lалашдера сегото еш бац цу боахамий специалисташ. Бакъда ялат дlаде ха гаьна яц.

Б. В. ЧЕЧЕНОВ,
КПСС Сунженски районa Халкъа тlахьожама комитето председатель.

Е. А. КУЗНЕЦОВА,
начальника семенной инспекции начальник.

С. ДЖАМБУЛАТОВ,
«Сердало» газета белхахо.

ДЕЗАЛА ПРОФЕССИ

Шелковской района «Коминтерн» колхоза центральни усадьбера тахана дӀавахча, бурунаш ара жел латт. Коминтерновски бурунаш эттара таьнагӀа йола моттиг я из. ДӀахора лаьттан кхача боахаме да.

Цу гӀнарча моттиге къахьеган я шоай воргхӀе а даьх дена хьа жа леладеш хьабоагӀача АджимусаевгӀар жаӀуй бригада.

Дезала да — Аджимусаев Йоакъап — ха яхӀ саг ва, боахаме долах дика кхеташ, безаме ахат долаш. Из хӀана колхози пенсионер ва. Сийлахь-боккха Даймехка тӀом а болабалалехьа хиннав из цу колхозе жега воаллаш. Жа леладу боккъонца воле товзанч а хиннa дӀаэттав из жа. Ӏулашта тӀехьа лелаш дукха ээараш километраш никъ баьчул, ээараш жа шийн балха нулгех чакхдаьхаьча тӀехьагӀа.

Цун балха тӀа кӀазига нийсдолвелаш толамаш а калонаш а, хьабаьхьа. Ӏулах къаста, жа лелалоига дӀакхоса цӀаккха дег цу дешадац къаьхача жаӀун. Кхуш воагӀар цун кхо воӀ, юртара школа йистехьакха боалаш латтар, шоай къахьегама никъ дӀаболабеш бар шоай даьца цхьана, цун къахьегамера хьехамаш йоккха опыте хьа а ийеш. ХьатӀаэттар Ӏула хьанга дӀалург-хьогӀ аз яйш къаьнача жаӀун уйлие ййза ха. Цу хана цун уйлаш юкъагӀоьхар цигта вена тӀа а кхаьча, хьай Ӏула тӀа воккхагӀвола жаӀу хьай воӀах Яхалех вича бакъахьа ва Ӏа, аьнка предложени еппача колхоза парткома секретара Н. А. Юшкова.

— Хьона по дика къахьегама тоола кьккха хургья чына хет соъа. Опыт йолаш ма вий из. Шишу да бурункашка ка жа Ӏула тӀехьа леле, — аьлар цу хана воккхагӀволча Аджимусаевга парткома секретара.

ЧӀоагӀа гӀадвахав доккхал дешин хилар Йоакъап воӀ хеле деле а, сийлахь дола жа леладира гӀулакх дукхадеза Ӏомаве шийн вӀаштӀехьдаларах, шийн воӀ ирха хьалхашка воча цӀерала ца хиларах.

ДӀаьха къанаьл хилар цу дикаха хьинен воӀаи юкъе. Дукха дар цунга дувца безам болаш, вахара нахъбаргболаш хьакъале хьехам бар цунна дас луш хинар.

Цу хана деза кхо шу дӀаэаьвар. Шийн воӀах бӀубенна хиина Йоакъап гӀалит валанзар. ХӀана цун цӀи «Коминтерн» колхозе дикагӀболча жа лехадерашта юкъе я.

Къона жаӀу. — Аджимусаев Яхали — хӀана хьадара тӀера, цӀена болхло ва. Къахьеган кӀаьдвелар яхар фуд хоаш вац из. Цунга леладе дӀадешнад вӀамагӀтеха Ӏул: 736 жийи укх шера бӀаь ээар гарта Ӏаьхари. Иштта жа долаш хургда Ӏул юха шерралца, хӀьта Ӏоахарий лергачул тӀехьагӀа, шерага кхаьчача мара дӀакъоастадац Ӏуланара. Ӏулаш вӀамагӀтеха хилча, Ӏоахарий кхедара хьинхара жаӀуний бехктохкам лакхлу. Эттара кӀешигагӀа дӀакъаст, жаӀуй дика хьошаш хилча чӀоагӀа, уияхиӀена доалаш онладовл Ӏоахарий.

ДӀадаха шу хьокхамаш дика долаш чакхдаьккхар воккхагӀволча жаӀуно Аджимусаев Яхали: тӀехьара къоастабеча дӀакхоачаш хӀара бӀаь жийна тӀехьа хьалкхебир чӀоагӀен из болен 127 Ӏаьхар. ХӀьта тӀаийна хиина деххар 128 Ӏаьхар кхебе аьнна дар. ТӀехьара къоастабеча хана ээача 30 килограмм хулар хӀара Ӏаьхарах.

Деррига Ӏул тӀа кагъора лаар хӀача хӀара устерӀанна тӀера доакха тха 7,3 килограммата дӀакхоачадаьд планагӀа 6,0 килограмми деккарерӀе 7,0 килограмми доккха, лаьрхӀа хиннача метте.

Шийтта ээар хӀана бац аьнна Ӏаьхар, аскали деча ткан шийтта тони — ээаал доккха рузкъа даьккхад цхьан бригадерча жаӀуй балхи кулагаша. Уж хьокхамаш дукха а лакхагӀа де тха дакхара санна, иштта Ӏоахарий кхедаре а бригадана еша хиннача планови задонех.

Аджимусаев Яхали — доккхалаш ца эшаш саг ва, шийн болх шо могабелга дезаш вац.

— Кхычар санна бу-кх саха а боли. Сай тӀулакх сона дукхадеза. Цкъаза халонаш тӀаккхочаш а йоагӀа ха. Къаьстта а Ӏай. Жена иштта гӀулакх де доло хьакьехарца каст-каста дас а новкъостал ду. ЖаӀун къахьегам дукхабеза со боккъонца Ӏомавара баркал хилда цунна, — йоах Яхале.

Дика оамал я къонача жаӀун: знанешта, книжкала тӀаккхуш хилар, дикагӀболча жаӀуй опыт хьаӀомаа гӀертар. ЧӀоагӀа дотта-гӀаи да цун аӀи хоача жаӀуна Эсмухамбетовна. Турпала бригаде цкъа хиина Ӏийкавац Яхали, боккъонца эуши хьаӀомаьаӀ цун опыт, дукхаза а ладийгӀаш веенной фух дола Ӏоахарий ше хьаи иштта кхеду а жена тӀера тха дукха иштта доах а дувача хана.

Эсмухамбетова балха опытагара дукха хӀамаш шийн балха юкъехьуть Яхале.

Берригача жаӀуна а санна, вӀамагӀолча Аджимусаева эттара чӀоагӀагӀа йоахко еш дар — жерчанта тӀера тар ма лу дукхагӀа тха даккхара Ӏоахарий кледара. Цудухьа искусственни осеменени еча ханага но кхоачадеш доле жа дика тоаделе хул.

ВоккхагӀволча жаӀуно техникий - осеменаторий курсаш яьхар. Цигара ийца знанеш чӀоагӀа пайдан цунна практически балха тӀа. Осеменени чакхъьиначул тӀехьагӀа дикача даьгӀеш тӀа дажа долх жа.

Дукхача къеча жаӀуша а дор ду Яхале бригада. Цун гӀулакхаш мел бе да, массаза санна шийн массаэара болх цун бригада цӀерон дикен кхоачашбар деце. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац цун балха хьокхамаш лакха хилар, шаргӀа хулаш дац уж.

Совхи санна, укх шера а хьалхагӀе дахха долайургда цун Ӏулара жа.

ХӀанзачул тӀехьагӀа тха бе безар дукха болх ба—жерч даккар. Ӏоахарий дукхагӀа хургдола гӀулакх де гӀерт тхо, — йоах жаӀуно. Цу гӀулакха ома хийно аь дукха хо я: эшаш йола инвентарь еий, жерч даккаргдола отараш дӀоахдаьд, хьа а аь дӀаоттадий кучкаш. Кхоачам балла а йола концентрированни доакъарашц.

Совхи жаӀуй АджимусаевгӀар деналхой ансамбаьинаб: Ӏуа тӀа болх бе веная Яхале вӀамагӀвола ши воша: Айтугани Эльдесии. Цу балха гӀолга дас могадаьа царна.

«Коминтерн» колхоза могабеши сий дешк бувц АджимусаевгӀар.

— Жега дика хьожаш вах ба, шоай гӀулакх чӀоагӀа дезадешад царна. Царех тешаш мегаргва, пумочар боабергбац шовех бенна тешам, — йоах колхоза парткома секретара. — ЖаӀу цар берригача дезала професси а хиина дӀаяхай.

— Совхкарчул дикагӀа къахьега, дукхаезача Даьхенна тхан устагӀаи духхи дукхагӀа дала хьожаргда тхо укх шера.

Ужжаморгаш шоай деша цай хул.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь

23 ФЕВРАЛЬ — СОВЕТСКИ ЭСКАРЕН ТӀЕМА - ФОРДА ФЛОТЕН ДИ.
СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа): ихьна бӀухой - ракетчикаш мугӀарера Н. Сосов, Х. Климов, А. Маркушин.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАДАРАШ

АШХАБАД. Туркмене малабоахьа Кугитангтау лоам кӀалха лаьттагӀера рузкъаш лехараштa кораний Средни Азе эттара йоккхагӀйола калийни тух доалла моттиг Карабильски. Из лаьттагӀара хьадаккхара укхаза оттаерг я республике эттара хьалхара опытно - промышленни установка. Цунах боккха экономически пайда баргба.

БОРИСЛАВ (Львовски область). Буровой мастера Д. Белза бригадас укх шера Львовщине эттара хьалха мехкдаьтта кӀеж тохийтар. Карпатски юрта Орова юхке 4780 метр кӀоарга скважина яьккхай. Бурув деттача балхий Бориславски управлене коллективо укх шера промыслови кхишта, еккай нйс мехкдаьтта скважина.

ФРУНЗЕ. Киргизе эттара хьалхара аглопорит — ейта заполнитель — ергйола юрта завод хьалхе йолаьй Чуйски аьле чу Кинта кхача поселке. Цун мощность 75 ээар кубометр материал луш хургья. Юрта гӀишлош еча дӀайохийта яйга бетонни панелаш хьаеча дӀагӀоргья аглопорит.

БАКУ. Азербайджана столицага 70 километр къулбехье гаьна хьалхье йолаьй республике эттара йоккхагӀйола хьунах хӀамаш ергйола комбинат. ХӀара шера по арахецаргья 80 ээар квадратни метр корнйи наӀарийи саьнагӀаш, ах миллион квадратни метрага кхоачаш паркет.

БЕЖЕЦК (Калинински область). Опытно - экспериментальни заводе боахама способаца хьалльий керда кхо цехи массехи участоки. Из бахьен долаш предприяте йиш хургья машенаш хьаяче эше автоматически прессоформовочни линеш шера шоаза дукхагӀа арахеца.

ГОРЬКИЙ. БӀарча флотилия бӀаь тартта вих сага моттиг йолаш хоттаиза долча металлах хьадаь кема — торгови сете дӀадахийтад укх тӀеххьарча хана Серго Орджоникидзе цӀерагӀа Горьковски эзканонни завода коллективо. «Обь» яха тайна кемаш горьковски аянгӀиштонхой керда массеви продукци я. Цар пятилетка шоллагӀча шера совхкарчул цаӀи ах миллион сома махьа дукхагӀа халкъа эша товараш арахецаргда.

(ТАСС корр).

Яхь шерагӀа яржаш латт

ДӀадахача шера декабрь бетта дена тха промышленноста болхлоша къахьег пятилетка шоллагӀча шера чотах. ХӀьта дикка лакхленна продукци йоккхийтен из пачхаьлкхенга дӀакхоачийтиаген. Мамогга дукхагӀа керда техникех дикагӀйола технологи юкъейоалаяр, къахьегами производствои дикагӀа вӀаштӀехьаккхар, балха за хӀецигагӀа йоакр бахьан долаш дӀадахача шера пул хьалхарчул 15 процент лакхйир къахьегама овсарле.

«Социалистически яхь вӀаштӀехьйоалаккхилга дӀахо а товдарах» бола КПСС ЦК соцам лерде а луцаш района къахьегамхоша коллективашта юкъе шерра йоаржаяьй социалистически яхь.

Яхь леьцараштa юкъе хьалха хьалар Г. Ахриева цӀерагӀа «Электроинструмент» завод. Технологи эргаьнкха товзен производственни мощностех дикагӀа пайда эцарех чотах къахьегама овсарле дӀадахача шера 11 бетта 1970 шера цу хена хиначул 16 процент лакхъелар. Производства кхоачамех дикагӀа пайда эцар рузкъан дукхагӀа кхоабаре бахьан долаш 10 тони Ӏаьржа а бос бола а меттал, 150 ээар киловатт-сахьат электроэнерги кхоаьй.

Болхлой, инженерий, технический творчески хьинар лакхденнад, 100 ээар сом пайда луш йола 25 рационализаторски предложени юкъейоалаяьй.

ЛоархӀаме моттиг дӀалоц кадраш кийчъярен гӀолал лакхъяра дешаша. ТӀаийцача декхарагӀа 250 саг мара ца хиннача 320 сага тайп-тайпара специальносташ Ӏомаяьй, 160 сага мара ца йоагӀача 210 сага квалификаци лакхъяьй.

Заводе хьалха латтарех я керттерчарех йолх механически цех. ДӀадахача шера декабрь бутт юкъебахача хана дена укх шера чотах болх беш я из. ХӀьта цеха цхьаццаболча болхлоша, масала, токара М. А. Евлоева, шлифовщика Х. А. Дарсигова, сверловщицас Л. А. Матиевас сменни заданеш 135—140 процент кхоачашъю.

Шера плани социалистически декхараш кхоачашдар мыхк еча завода коллективо а.

ТӀаийцача декхарал бӀарча бутт хьалха, аьнта аьлча 1971 шера 15 ноябре план кхоачаш а яь, пачхаьлкхене кхы тӀа а 118 ээар сома маьха продукци елар цо.

Арахецача продукци дикал лакхъяьй, ассортимент шоръяьй. Маьхал - булкай керда кхо тайпа арахеца доладьд. ПланагӀа 27 ээар сом мара ца боагӀача 40 ээар сом пайда баьб. Къа дика могарца болгалъьлар мастер, горсовета депутат М. Пугоева. Из керте латтача булкаш еча цеха участка коллективо шера план Сийлахь - боккхача Октябра 54 шу дузаш кхоачашйир. Иштта шоай плана тӀаийца декхараш кхоачашдир коммунистически къахьегама ударникаша Могушкова Сониса Хамчиева Фатимаш, кхычар е.

ТӀаийцача декхарел цхьа ди хьалха, аьнта аьлча 27 декабре, пятилетка хьалхарча шера плани декхараш кхоачашдир АТП болхлоша. Планал совгӀа 10 ээар тонн мухь дӀабихьаб. КПСС ЦК соцам кхоачашбец 70 ээар литр доагорги хьокхаш дола даьттанаш кходаьд, къахьегама овсарле 12,9 процент лакхъяьй. Из де беш дилар коммунистически къахьегама ударник медиин Я. Г. Борзов, шофер М. Арапиев, шофер М. Маргиев, кхыбераш а санне бола дика болхлой коллективе юкъе хиларах.

Шера план 10 ден декхараш 7 ден хьалха кхоачашдир хьун болхлоша. Хьун кхомбар, производства торонех дикагӀа пайда эцар бахьан долаш планал совгӀа 2 ээар сома пайда баьб, 1300 яьшка кийчъяьй, хӀьта къахьеган дикагӀа вӀаштӀехьбеннхарен рационализаторски предложенеш юкъейоалаярах чотах 3 ээар сом совгӀа ахча кхоадаьд.

Массехк да яьнха кхоачашйир шера план мехкдаьтта база, райбыткомбинато, райпромбыткомбинато, мельнкомбинато.

Парте райкомо района промышленноста, транспорта, гӀишлошъеча, торговле ерригача предприятий парторганизацей тӀехьа тӀаьбохийт кердача этапе социалистически яхь шерагӀа йоаржаяра, пятилетка хьалхарча шера пун хьахиннача дикача методахи формаш шерагӀа пайда эцара, болхлой коллективий инициативана лостам телара, КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленумех СССР Лакхехьарча Совета 3-ча сессеи решенешка хьежжа боллоашта юкъе беш бола организаторски кхетамех болх лакхбара, социалистически яхье инзах цу гӀулакха пайда а эшаш.

Укх шера январь бетта план кхоачашйир хӀама ца лаьинаш района ерригача предприятеша. «ТӀехьаюса предприятеи яла, йиш яц» яхача дешагӀа къахьег хӀара болхлоша. Дукхийча производствени толамашца вакхабаха лерхӀ цар СССР хьахиннв 50 шу дезара.

З. АЛЬДИЕВА,
КПСС Наьсаре райкома промышленни отдела заведующий.

ЛОАРХӀАМЕ ГӀИШЛО ХЬАЛЪЕЧА

ЧӀоагӀа барзана хиннаб Карабулакa гӀолла дадача Шолжа йохкара кхера. Эхьаче цхо а аьнна бетон ерригача Кавказа еа гӀишлошна дӀахуднийтаргья. Вай баккхача мехкаш дукха ца [illegible] чӀоагӀа кхера бола моттийгаш.

30 шера хьалхашкал бе [illegible] укхаза цхьан дакхьага тӀа боаллар. ХӀанз вай республике гӀишлошна дӀоуийта [illegible] магӀе 200 марка йолаш ба. [illegible] квадратни сантиметр йолча цу магӀе 200 килограмм хилла мара дозал яц. ХӀьта укхаза боакхаче — 400 килограмм лаа. Иззаа хьа бола бе Карабулакара магӀе!

Цудухьа тоаргам тӀабаьийтаб цу моттиге. Кхо-даьь шу да тха укхаза цу магӀе боккха [illegible] доацна. Назранера «Электроинструмент» завод къахьеш 5 миллион совгӀа сом дӀадаькъд (цу хьалхашка хиннa ца) хӀьта укхаза дӀадоахийт 9 миллион сом. 30 оборудована чу а йоагӀаш бӀарча комплекс я беза хьалар. Яхь тайпара агрегатех чакхбаргба укхаза етта кхера, шин-ний фракцена хьаьхона. Эттара кегагӀбар хургба диаметр 10 мм йолаш, эттара боккхагӀбар — 30 мм йолаш. Карьерера боагӀаш а етаац, [illegible] булац, [illegible] силадакка кхоачаргба—цигара механически [illegible] вагонашчу укаргба [illegible] магӀа. Аьнка наьнцаш дукха де доах тхо. 70 процент хилла хьаьтаь хьиний завод. ХӀьта а [illegible] из эксплуатаце дӀаяхара дукха къахьега деза хӀанзачул тӀехьагӀа. Из тхоа, гӀишлошъяраш, тӀайна да. Цудухьа тхоай [illegible] къахьегама тема лоц ца [illegible] гӀерт тхо. Дика чакхдаьккхар тха бригада дӀадаха шу. Дукха тӀехкхоачашйир [illegible] керттера заданеш.

Укх шера тхона хьалхашка етта декхараш кхы а боккхагӀагӀа да. Миллион сома лаьрхӀа гӀишлой балхаш де дезаш да тха. Цу балхех керттера дакъа [illegible] тхан бригадага кхоач.

40 совгӀа саг ва тха бригада. Бола овсарле лаккха я. Норма тӀехкхоачаш цу [illegible] саг вац шийн бахнах.

Дика кулг-гоаза йолаш ба тхьцара гӀишлошъяраш Б. Горчханов, М. Банов, Дж. Хамхоев, кхыбараш.

Рьяза бе завода кулгалхой [illegible] хьалъеча гӀишлошта. Царех цхьаькараш хӀанзехьа а болх беш я. Шига из бола дробилка продукци арахеца йолаеннай.

Каста дукха кульманаш [illegible] машенаштахой.

М. КОСТОЕВ,
Карабулакски [illegible] заводa прораб.

«Грознефть» объединенина чубоагӀача Грозненски ремонтно - механически заводе дукха болхбой ба хӀинзалехьа укх шера хьалхарча шин бетта задани кхоачашъяь. Царех ва токарь Алиева Рафаил. Общественни балха тӀа а хьиноро дакъа лоац цо. Из ва халкъа тӀахьенина группа член.

СУРТА ТӀА: токарь Р. Алиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Март бетта чотах

• Укх шера ше тӀаийна социалистически декхараш дика кхоачашдеш хьайоагӀа Октябрьски бурувтохара балхий управлене коллектив. «ДикагӀйола бурувтохе бригада» яха сийлен цӀи аккхара къовсам лоаттабеш я Соломатин Дмитрий Иванович керте латта бригада. № 223 йолча скважинона 5 ээар метр бурувтоха деваш я из. Шера план ханал хьалха кхоачашъяра Ерещенко Юрий Сергеевича бригадас дӀайолаьь инициатива хьаь а лаьца чеалханерча геологически хьалашка укх шера цо тохад 877 метр бурув, хӀинз март бетта чотах бурувтохаш я бригада. Цига белгалбаьннаб бурувдеттараш из, Крутиков, Нестеров, Ашуляин, кхы дукхахбараш а.

Иштта дика къахьегаш я цу управлене бурувдетта мастер Давыдов Владимир Михайлович керте латта бригада а. Цо укх шера 125 метр бурув тохад. ХӀанз мару бетта чотах къахьегаш я из. № 53 йолча скважинина бурув тоха доалаш латт.

М. ЛЕВИН.

ПЛАНАЛ СОВГӀА

Пятилетка шоллагӀча шера тӀаийна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара къовсам лоаттабеча Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша дика къахьегама толамаш доах. Ер шу долалелча дена но планал совгӀа реализаци яь электрографически машенаш, шариков авторучкаш, кхыйола продукци 10 ээар сома махьа я. Заданел совгӀа арахийна тайп-тайпара продукци 3 ээар совгӀа сома я. Социалистически яхье хьалхе латт завода карара хара тела ЦӀе байракх лаласи йола Гребенина Инна Петровнас кулгалдеча шоллагӀча цеха, Матвеев Анатолий Иванович, Ашурилов Али Магомедович керте латтача цехий коллективаш.

З. ДОШУХАНОВА.

ХЬАЛХАРЧА ЮХЬИГЕ

«Грознефтехимремстрой» треста № 3 йолча РСУ цхьоалагӀча монтажни участка начальник ва коммунист Галкин Георгий Николаевич. Итташ шераш къахьегама стаж я цун. Эттара хьалха тӀом чакхбаьннчул тӀехьагӀа горад Грозне Заводской районерча кхьан мехкдаьтта чакхдоахача заводе дӀаболабир цо болх. Цул тӀехьагӀа В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе воккхагӀволча механик хилла болх беш хиннав Галкин. 1967 шера дена «Грознефтехимремстрой» тресте ва из, хӀьта а хьалхагӀа болх беш хиннача предприятера ше дӀа ца ваьча санна хет цунна. Каст-каста гӀулакхаш хул цун В. И. Ленина цӀерагӀча мехкдаьтта чакхдоахача оезен лелаеча завода установкашта.

Технологически установкашта капитальни ремонт еш ба Галкин цун новкъостийи.

Тхьа цхьа шу да Георгий Николаевич агитатор вола. Цун йӀаьхийча вахарен производственни опыто доккха новкъостал ду цунна агитаторски болх дика, дог тешадеш бара, сийлахьча гӀулакхашта паьха дегаш ураеттадара. Цхьаькха сагӀорахьара — коллективацарча беседаша, бувзамаша новкъостал ду из опыт дӀахо дегӀаккхувлара. Даим шийн знанеш лакхъю цо, йистельккхай марксизма - ленинизма сайрийнара институт. ХӀанз политически литература дукха деш цо. Хьинаре дакъа лоац коммунистически къахьегама школаш вӀашагӀйоккхача.

Галкина кулгалдеча бригадаца 130 саг ва. Уж берригаш а гаьна производственни участкашка дӀа-юха бекъабенна ба — производственни конторагара Алхан-Калига кхаччалца. Цудухьа атта дац царца политически болх бе. ХӀьта а хан-ханахьа беш ба из. Монтажникашта даим лекцеш еш чурчен духах халкъашта юкъерчен политика дешаех лаьца, цу гӀулакха бийхе боалабу парте обкома, горкома, райкома лектораш. Агитаторашa беседаш ю.

1971 шера а укх шера январь бетта а Георгий Николаевича беседаш яьй монтажникашта юкъе: «КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъергья», «ХӀара гӀа мел баьнкхача кхом бе», «Болх дукхагӀа бара пайда эцаргба вай балха хандарча ерригача министех». Цун выступленеца йоацаш тема нийчай, цо хьинаре дакъа лоац монтажникий социалистически яхь вӀашагӀйоллача. Георгий Николаевича кхов цар рационализаторски уйла сомалккха. Цудухьа тахан а яц укхаза наха уйла тӀайохийташ болх беш хилар. Цхьан установкана ремонт еча хана массехха ээарнахьа хоттараш деш сварочни балхаш де дийзар. Цхьабакъда, технически условенка диллача 15 градус шелал йоцча хана из болх бе йиш йолаш бацар. Цхьана саргагӀа а баьнна лехар халача хьалашта кӀалхарбовла никх. Къаьст-къаьста доакъаш вӀашагӀкхеташ ю сварка дӀакъайлача помещенешка йир, хӀьта цул тӀехьагӀа керттера балхаш дергдолча моттиге дӀатӀаккхихьар уж доакъош.

Агитатора дукха беседаш монтажни балхий индустриальни методаш ва ярда дӀайовзийтара вотатьй. Цу методашта пропаганда яро новкъостал даьд къахьегама овсарле лакхъяра. Агитатора Галкина хьехама болх бар бахьан долаш участке дукхагӀа хул сетевой график лелае безам бараш. Из кӀанз юкъейихьа аьнинай, белгалара пайда лу цо. Коллективо каст-каста хувцамаш ду монтажни балхий технологена юкъе.

Цунца дувзаденна каст-каста хьоахаду укхаза прораба Калюжне дагалаьпа лоархӀаме творчески кердадар. Цо дер укх тайпара да. Установкай нийнкашта ремонт еча чӀоагӀа чоалхане гӀулакх да. Цхьабакъда, из дӀайолаеш хилча, 9 метр шерен 12 метр бӀаьхен бола боккха тхов хьалхагӀа Ӏоцхьалхабаккха безаш хулар. Из долла хӀама етта вӀаштӀехьдаккха дика ка аьнинай Калюжне. Цо предложени елар — подъемни крана новкъосталца тхов бӀарча цкъа Ӏобаккха. Кран кхы леха ца эшаш йолаш яр. Аьннача тайпара чакхбаьккхар из болх. ЧӀоагӀа пайдана хиларах дог тийнар. Шоаза сихагӀа де хьалар балхаш. Бакъда, тхоин конструкцена юкъе цхьадола хувцамаш де дийзар — цхьабакъда уж лоадамбоана эргалонаш ярга дӀадахар шолхонца юхаметтаоттар.

Царех а ремонтно - гӀишлошъяра управлене дахьча кхыча творчески хувцамех а монтажникашта агитатора дийцар пятилетка шоллагӀча шера перспективни хьакъехьа, КПСС ЦК ноябрьски (1971 шера) Пленумех СССР Лакхехьарча Совета кхоалагӀча сессеи решенеш хьакъехьа беседа еча хана.

— Цу дерригача масалаша тешал ду, — белгалдаьккхар цо, — кердача шера а овсарле лакхагӀа йолий болх бара хьашт мелд а резерваш йолаш вай хилара, цхьабакъда уж сарцагӀьаза еза.

Цигтача хетараш дувцаш дӀаюха чӀоагӀа дагабийлар. Цу хана боккъонца белгахъяьхар цар шоай дралахьа мел йола торонаш, декхараш тӀаийлар ремонташгӀишлошъяра управлене коллективо: пятилетка шоллагӀча шера ханал хьалха, дикен тӀехдихен установкашта капитальни ремонт е, шера 2,5 ээар сом экономически эффект лургйола 10 рационализаторски предложенеш яхен чакхъяккхен, укх шера Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе №№ 21-1, 43-2 йолча установкашта капитальни ремонт е.

Социалистически яхье керда толамаш хахара тӀахьех коммуниста агитатора Галкина коллективо.

Ю. ПОВАЛИЕВ.

Грозненски «Дружба» яхача картонажни фабрико къаьстта дика къахьегаш ва укх шера коммунистически къахьегама ударник Пайзуев Рамазан. Цхьа сменах дӀахьийташ цо шийн норма 130 — 140 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТӀА: [illegible] Р. Пайзуев.

В. ПЛИЕВА сурт.

«СЕРДАЛО»
2-гӀа агӀо. 10 февраль 1972 шу.

Тхоьга яздy

«Грознефтан» рационализаторашта карагIдаьннар

ХIара предприяте керттера закон

ЧКЪАЬРАШТА — ЦIЕНА ХИЙ

Машенаькъахошка ена телеграмма

Дохаргдоаца доттагIал

НОВАТОРИЙ ГIУЛАКХАШ

Изобретательийн рационализаторийн Ерригсоюзни обществан Нохч-ГIалгIай областной Совето болх тоабар духьа нагахьа президиума заседанехь ю предприятешка.

Баьча балха итогаш юццарш кхочамбоацарш хIадсакаргдола лаьцъаш белгалдари духьа укх шера январь бутт бохш гуьбелар «Грознефть» объединене предприятей технически отделий начальникаш, рационализацех изобретательствах инженераш, ВОИР-а юххьанцарча организацей председателаш 50 саг вар цига.

ХIаьта дуьца деза хIамаш кIанита дац балха тIа. «Грознефть» объединене изобретательски, рационализаторски, патентно-лицензионни балхах лаьца доклад йир объединене технически отдела вокхагIволча инженера нох. С. И. Севостьянова.

ДIахача пятилетке а совхк а дика къахьийгад рационализатораша.

БархIалгIча пятилетке дехкар тIайийцадар изобретенеши рационализаторски предложенеши юкъе а йихьа 8,1 миллион сом кходе, хIаьта кходаьр 20 миллион сом, 2,5-аза дукхагIа да.

Рационализаторашa — мехкдаьттапромысловикаша лаьца тоъал докхха дакъа да из. Кходаь ахча ерригача Нохч-ГIалгIай республике кходаьчох кхоалагIа дакъа хIана дац аьнна да. хIаьта объединене предприятешка болх бу новаторашa ихелагIа дакъа мара бац.

Цхьайолча изобретенеш рационализаторски предложенеш лайда вц Советски Союза дукхача мехкдаьттапромыслови районашка.

Дика хьоькхамаш хьахинад «Октябрьнефть», «Старогрознефть» мехкдаьттеш ганк доахача управленешка, буруь деттача балхий Карабулакски управлене.

ХIанз объединене хIара 7-гIа вар рационализатори хIара вийлагIа-пхелагIа вар ВОИР-а члени ва.

Ма могга дукхагIа изобретенеши рационализаторски предложенеш кийтъарах юкъекхаьрахи Министерства чакхдоахача хьаьжарашка докхха даьза лоац объединене предприятешa.

Хьажарашкa гучадаьннарашца нийс а ош мехкдаьтта промышленноста Министерства 1969 шера ахчан премеш хьожайир «Грознефть». объединенеех «СевКавНИПИнефть» институтa, хIаьта 1970 шера — «Грознефть» объединенеш, «Октябрьнефть» НГДУ-на, СевКавНИПИнефть» института.

Балха тIа дика новкъостал ду «СевКавНИПИнефта» а Центральни Iилма-технически библиотека а вIашагIъехнача патентни отделаша. Предприятешцара буйзам дика хидар бахьан долаш 1971 шера патентни фондашцара викъехье дагахьа ма лура Iоналра хьакоргйаи 730 советски изобретени.

Цхьабакъда, доклада тIара хьагучадаьннарох, къахьегамхой технически творчество дегIайоалара объединене балха тIа дукхха кхоачамбоацарш а да.

Социалистически ях хIана в шерра дIаьржаяц. Нагахьа санна хьалха латтача предприятешка — «Октябрьнефть» НГДУ, «Грознефть» НГУ, трубно-экспериментальни база, кхьйраш санна ярашка — хIара кхоалагIа виьлагIа вола белхла рационализатор вале, кхьйча предприятешка, къаьстта а буруь тохара балхий управленешкеи транспортни конторашкеи хIара кIеслагIапхийттлагIа вар мара вац. Уж теттара кIезита ба.

Во лаи юкъейихьача предложенеегIа кходаь ахча лархIара болх.

Нагахьа санна дIаьхача пятилетке хIара шера кходаь ахча лархIара процент 37,4 хиннадале, 1971 шера 33,0 процентага кхоачаш лоххеннад, берригача йохха юкъера лаьрхIача 50 процентах тIех доллашехьа а.

Объединене дукхача предприятей ВОИР-а юххьанцарча организацеша тоъал кIоарга анализ ц изобретательски рационализаторски балха, лерттIа уйла тIаьххйтац къахьегамхой технически творчества экономически хьокхамаш тоадара, общественни тIаьхьожам мела лоаттабу изобретенешкеи рационализаторски предложенешкеи хьажарам царех пайда эцарах, авторски возгражденеш дIателара.

Пренешка къамалаш даьча новкъостанa балха опыт йийцар, тIайийца социалистически дехкараш зикагIа кхоачамдаре де дозараш белгалдаьхар.

«Старогрознефть» буруь тохара балхий управлене керттерча механика нох. Сафонова дийцар мехкдаьтта доаккхача буруь детта раша лоацача творчески даьхьал.

Дехкар тIайийцадар предложенеши изобретенеши юкъекхахьара чотах кхо шера 70 эзар сом экономе фонде дIачудала, хIаьта дIачудениар 518 эзар сом да.

«Старогрознефть» буруь тохара балхий управлене дика вIашехьбаьккхаб юкъейихьача предложенеегIа кходаь ахча лархIара болх. ЛаьрхIа ьнная 87 процент гаргга предложени.

Патентни литература тIара изобретенеш юкъекхахьара дакъе дикка халонаш найслу, аьлар нох. Сафонова. Белгала аьлча, опытни завод е кхьйола организацех яи опытни образецаш кхалагIа кийчъяра.

ШерагIа юкъекхахьа-ба предложенеш. Укхаза новкъостал де деза ВОИР-а областной Совете.

Республика арахеца еза белгатехнь рационализаторий балха опыт дIа-юха эцара мехкдаьттахой мотте, кхьча доаккъоштарча — колхозашкарча, совхозашкарча, кхьчахьарча — къахьегамхой предложенеш муьна юкъе а кхухьаш.

«Горскнефть» НГДУ изобретательствах рационализацех йоккхагIйолча инженера нох. Сергеева могадир лоархIа предложенеш дукхагIа хилийтара из пункт тIайийча социалистически дехкарашта юкъехьанта. «Горскнефть» бетта-бетта плам уттаж, хIара цеха балха. Цо тоабу рационализаце болх. Цхьабакъда, цехаш ерригаш а иц из дем. Цехий кулгалхой бехктокхаш лаьпба боа.

Кьйча новкъостана йийцар лайийрча баьахьа хургйолаш йола хьалха латтача предприятей балха опыт. Иштта дийцар ВОИР-а организацешка гIолла финансировани ен йолча къьстъвъстача предприятешкa средствех пайда во эцай хьжара хьакъехьа.

Заседане тIайийцар коллективашка бенн бола массани балх тоабара тIаарзаль решени.

«Грознефть» объединене предприятей новаторашa 9-ча пятилетками дехкар тIайийцад изобретенеши рационализаторски предложенеши юкъе а кхухьаш 10 миллион сомаь кIезигагIа доацаш ахча кходе, цу даькъе 1971 шера — 3,4 миллион сом, хIаьта новаторашa юкъейихьай шера 4,2 миллион сом кходайташ йола 2394 предложени.

Г. НАВАНИН.

Нохч-ГIалгIай химически заводе хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб технологически оборудовани ремонт ен бола слесараш Сивов Николайи Бягвео Зелимхани. Шоай сменни нормаш юкъера лаьрхIача 120 процент кхачашьйа цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аттахьа) слесараш И. Сивов, З. Багиев.

С. ХУТАЕВА сурт.

Ерригсоюзни яхье котбаьннараш

Пятилетка хьалхарча шера къаьстта дика къахьийгар вай республикерча машинаькъахоша. Халкъа боахама мухь дIа-юха безьара шера задени дикка тIехкхоачашйир, мухь тIаьбетташ а тIера Iобоаккхаш вагонаш лоттаьш йола за массеикаша кIезиг йир. 6 процент совгIа тIехкхоачашйир къахьегама сахарле лакхьара задани а. ПлишагIа лархIачул совгIа машенаькъахоша итташ эзараш сома пайда бир.

Иштта къахьегама толамаш даьхача машенаькъахошта укх деношка Москвера телеграмма хьаьчар: «Грознески машенаькъа отделене начальникага нох. Поповга, Райпрофсоюза председателага нох. Дьяченкога. ДIадахача шера 4 квартале Ерригсоюзни социалистически яхье даьккхара моттиг яккхарах шун коллективана хьежаьй СССР Министрий Советен ВЦСПС-а карара кара тела ЦIе байрах. СССР машенаькъай Министерствах машенаькъа транспорта болхлой профсоюза ЦК-н деза совгIат даьхьала дуьц Грознески машенаькъахой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха. Тхо дог тийша да Советски Социалистически Республикай Союза 50 шу дузача денна сийленца вакъабахара лелаю социалистически ях дIахо шер а яь иттаьстана шаллагIча шера тIайийца социалистически дехкараш толамца кхоачашдергхьарах».

• • •

ДIадахача шера даьха толамаш кхы тIа а лакхлеш хьакьер укх шера Грознески локомотивни депо тепловозий машинисташа Цар укх шера дIа-юха йигай хьалкъа боахама беза мухь тIабола 123 поезд. Царна плапад совгIа дIа-юха бихьа халкъа боахама мухь 60 эзар тонн я. Уж ерригa поездаш Грознески вагонницкана вIашагI а ехна хийчъяъ я.

Белгалбоацца дика къахьийгар, къаьстта шелал эттача хано, тепловозий машиниста коммуни станце Щукий Николаи, Кушпаренко Николая, Карпенков Ивана, Марков Рудольфа, комсомольско-кагирхой колонна машиниста Савенков Валерe, кхьчар.

СССР профсоюзий XV съездан Советски Социалистически Республикай Союза 50 шу дузача денна сийленца вакъабахара ньржа социалистически ях ди тIаьха шерлуш латт.

• • •

Къаьстта чIоагIа бехктокхаме болх ба машенаькъахошта юкъе вагонашка хьежаркй бар. ХIара дийнахи буси итташ вагонаш кийчъю цо. Дийнахь а бус а ца хаддаш вахте латт осмотрщикаш. Осмотрщик Новиков Константин Васильевич. БIаьц вагонаш, цо кийчъ а яь дIахийтай. Цхьанхьа кхоачамбоацар чакхдаьйтан цо. Дукхача шерашка хьинаре къахьегарах машенаькъа станце болхлоашта юкъе этгара хьалхарча коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи елар цуна «Грознески машенаькъа отделене дикагIвола осмотрщик» яха сийлен цIи лелаеш а ва из.

Балха тIа хьалхаалттарий портреташ доахкача стенда тIа да цун портрет а.

Г. АНОХОЙ.

ПРОДУКЦИ ДИКА ХИЛА ЕЗА

СССР халкъа тIахьожама Комитето баьча совгIа хьежжа республика халкъа тIахьожама организаци бедргалара болх бу арахецача продукце дикал товара, стандарташ лелаеча тIахьожам лоттабара.

Халкъа тIахьожама республикански комитето госконтрольни лаборатори специалисташцеи оарцагIъахкхача активаца ихьана 1970 шера ноябре техха а техха ший заседание дийцар «Ведано лесхозен Ермоловски леспромхозен халкъо леладу товараш хьадеча хана цар дикал эшаеш пачхахьалкхен хьашташ толхалеш хиларах» дола дош.

Комитето белгалдаьккхар, лакхе йийцача предприятешка нижа бешкай ГОСТ-аш даим телхаль моттигаш хинна хилар. Арахецаш йола продукци стандарташта тара йоацаш хиннай гарантийни «бустамашка, герметичностага, теней шоралга, пIендай тIуналга, листалга диллача.

Ведана лесхозен Ермоловски леспромхозаш кулгалхошта ГОСТ-ага хьежжа йоаца продукци арахецарах бехк баьб; тохкамбарах гучудаьнна кхоачамбоацараш дIадоахкъа тIадиллад. Комитета заседани хиннчул тIехьагIа цу предприятей кулгалхоша дIахо гIулакхаш чакдаьхар хьаьча продукце дикал тодяраш хьалхагIа гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадахарам.

1972 шера январь бошь Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитета заседание дийцар «Тракторни машиностроене» Грознески заводе технологически условеш цIенхаштта толхаярахи цига хьаеш йола тракторни арицаш всала хиларахи» дола дош. Баьча тохкамо гучадаьккхад, технически условеш толха а ен, страховой вIанараш йоацаш, борташка уттадеча уггий тIуналхила йоагIачул шоаза дукхагIа хинна а шийнаькара давлени лохъа а хилар. Технически условеша ма яххара йоаца продукци арахецарах комитето бехк баьб заводa кулгалхоита (директора нох. Медведевски керттерча инженера нох. Булатовшен).

ДIахора гIулакхаш кийчадарах уж чакхдахарон йиш хилийтай продукце дикал тоае. Комитето решенца тIайийцачул тIехьагIа шоллагIа баьча тохкамо хьахьеххар, «Трансмаш» заводе арайяйна продукце хIана дерригача хьокхамашта технически условеша из яххара хилар.

1971 шера июне халкъа тIахьожама Грознески городской Комитето измерительни техникана госнадзор лоаттаеча лабораторена цхьана техха а техха, ший заседание дийцар Грознески автогенно-карбидни заводе арахецача продукце (ацетонех кислороден) дикал йоагIача боараме хилийтарах дола дош.

Белгалдаьккхар, ГОСТ телхаеш, ацетиленацара хьашт доацаш йола компоненташ боарамал 3-аза тIех хилар. Цу предприяте арахецача кислородацара тIунал ГОСТагIа йоагIачул 1,5-аза тIех хиннай.

Комитето терхаме йийцар заводе кхы тIа а холодильникаш, тIунал дIакъестаергаш, кислород докъаду блок оттаергъа, ацетилен кхы тIа а химически цIенду установка болх ба йолаЙолийтаргья, аьнна, Грознески автогенно-карбидни заводa керттерча инженера нох. Агабекова дехна дош.

Хьагучадаьнна кхоачамбоацараш дIадахарна арахеца продукци кислородаи ацетиленаи ГОСТ-е дIадехараша ма яххара хилийтарах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета мехкий отдела цу продукце маьхаш лохаьяь.

1971 шера октябре ший заседание Ермоловски хьу чакхйоахача комбинате стандартагIа йоаца дахчан-гамий Iнакъаш арахецаш хиларах дола дош дийцар Грознески района халкъа тIахьожама комитете.

Тохкамбича гучадаьннад, комбинате дукхха ха хьалхагIа донз ГОСТ телхаеш хилар. Масала, соттайича хиглуш хиннай Iоакъаш, из хьаргри дIаухийташ йола дахчан гамаш бустамаш тIехдоаш шолхаш доми юкъе доаш хиннай.

Iоакъай маркировка толханый (2 сортах йолча Iоакъаита цхьоагIча сорта марка уттаьай укказа). Уж кхоачамбоацараш бахьан долаш комитето бехк баьб комбината директора нох. Л. С. Фридмана, уж дIадоахаргдола мероприятеш кийчъелга тIадиллар.

1971 шера октябрь бошь Грознески химзаводо болх во бара бахьанаш ший заседание дуьцаш, республика халкъа тIахьожама Комитето, кхьча кхоачамбоацарашца цхьана белгалдаьккхар, технологически процесс телхаяр бахьан долаш а хIаьта иштта зельча бедалах пайда эцарах а бракованни продукци арахийца дукхха моттигаш заводе хайсьенна хилар.

Республика халкъа тIахьожама организацеш моттиганкарча цун группашех дIахо а даим тIахьожам лоаттабергба арахецача продукце дикал тоаяра даькъе стандартий лоархIам лакхбарах йола партен правительствах чакзанеш кхоачашъяра.

Д. МИЗЯКОВ,
И. БАШИРОВ,

тха штата боаца корреспондентaш.

Говза электрик

Ермоловски хьунах хIамащеча комбинате балха воагIача хава хьажкха говзал йолаш вадар Ялмаев Iаьла. Юххьанце тайп-тайпара балхаш дешт хилар из цига. Комбинате болх беш волча хана чIоагIа езелар цуна электрика говзал. Цигара дешна а вехa цу говзалех болх бе ваьлар из. КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iеш веэха Iаьлас ди тIехьа лакхйора ший говзал, цудухьа хIанз комбината воккхагIа вола электрик ва из.

Дукхача шерашка хьинаре къахьегарах комбината болхлоашта юкъе этгара хьалхарчарца цуна еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. Комбината Сийлен доска тIа хьалтехадоал цун портрет. Фанерах цеха профсоюза цехкома председателa дехкараш а дика кхоачашду Iаьлас.

Я. ЦУЕВ,
кинооператор.

Цхьа дезал санна...

МалгIабике гIишлош хьалъеча цхьа дезал санна барттайна ярашца, нохчашца, гIалгIайца, къахьегаш ба вошарашка йолча Болгарера баьхна гIишлошъераш. СУ-9 кхоалагIча гIишлошъеча участка коммунистически къахьегама ударник Евлоев Орций Исропилг газоэлектросварщик Чапканов Златко Ивановичи дика зем бовкхаш лоамаш ба бе безача балдега, бирий комбинат хьалъяра йолча чартешашка. Газоэлектросварщикагара Чапканов Златногара дийхар оаш шоай коллектива къахьегама толамех дуьцар.

— Сайца новкъостий а болаш маьндаьттахой город МалгIабик хьалъеча Болгарера белаа вовзаьб со,— аьлар цо. ХIана гIишлой монтажни управлене газоэлектросварщи вовш болх беш ва. Са укхаза баьхча гIишлошъерашца цьвана МалгIабике хьалъеш латтача берий комбинате тIехьъера балхаш чакхдоахаш ва.

Из комбинат 280 бера лаьрхIа а. ГIишлошъераша социалистически дехкараш тIайийцад, 1972 шера 1 сентябрега кхачалехьа из хьалъя а хьиза эксплуатаце дIалла. Оаха, болгарски гIишлошъераша, хоза а хеташ чIоагIа дукхаш ду твалуш леттачакъенача городах МалгIабикех. Из хозьеча, тоеча, керда объекташ кхеа чубоа цIенаш, хьалдеча хьинаре доладецдергда болгарски гIишлошъераша.

— Советски Союзе дукхьена вона ва со,— аьнн дуьц дIахо нох. Златнос.— Тхоаш безаме МалгIабике бахача наха тIайийца мехташ цIенхе а йоалургъяц тхона. Цо къаьстта хьалъекк вай шин мехка— СССР-ен Болгарен юкъера интернациональни, вошараша дола доттагIал цIенха дохаргдоацаш хилар.

Чапканов Златно уллув хьинаре къахьегаш ва цун мехкахо монтажник Милев Кирилл. Парижски ехача городерча В. И. Ленина цIерагIча металлургически заводе бола беш хинна из укхаза валаьа. Иштта царца хьинаре къахьегаш ва кондельвйц электросварщик Калов Криста. Шоаш беннонца бола специалисташ хилар хьахенкад цар массане а. Цудухьа вIашгIехьдоал царех хIорене сменни нормаш 140 — 150 процент кхоачашъяь.

Хьинаре къахьегаш совгIа болгарски советски гIишлошъераша цьвана вIашагI а беттадуш дика да а лаI. Кест-кеста уж гIо йиш я доттагIаш сайренаша, цхьан экскурсешка ук. Нохч-ГIалгIайчен исторически моттигаша лоздеш из.

Иштта цхьа дезал санна барттайне къахьегаш ба Болгаререй Советски Союзерей гIишлошъераш.

Сурт тIа И. Евлоев З. Чапканов.

Б. ТОРШХОЕВА

текста сурт.

УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА

Тха заводе укх тIехьарча иттех шера балла хьалеш тоаяраш къахьегам аттача бацкхарах дуьха балхаш даьь. Хьалхьйа керда шиь цех. Къаьнарашкарчул нагрIегагIа, собрагIа я цар чу. Уж я № 4 йола гIоина лача балхий моли мехкдаьтта оборудовани ремонт ю цехи (РНО). Кийча саттахлаш хьаеча цеха реконструкции механосборочни цеха капитальни ремонт хьй. Мел эшачунна IалашIаь йиь башха-дика бытови помещени хьалъяй. Укх шера санитарни правилаша дIа ма дехкара йола 800 сага лаьрхIа бытови помещени хьалъе йолвергъя.

Цехашка дом, газ йоацаш цIена фо хилийтара йоаххо еш да кхы тIа а бархI керда вентиляционни установка оттаяр. ХIаьта цхьан вентиляционни установкaйе реконструкци хьй. Заводa гонахьа коак асфальта лаьцъаш дехкаа, геньаш егIай.

Уж а иштта наьха унахцIено лораяра хетаь йола кхы дукхха а лоархIаме мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш заводе хулаш йола чевнаш 20 процент кIезигъеннай. Цунга хьежжа кIезигденнад балхлой цамогаш хулга а. Шаккхе а кхерамзлен техника на толхаеш къахьегарех ба опыт йола токараш У. Бигашев, В. Батаев, А. Вушигин, слесараш П. Логачев, В. Гадзевич, сварщикаш В. Вушин, В. Гусиk, кхы дукхабараш.

Массанх шу да нох. Хижиева хулгалдеча нетельно-сварочни участке сага кIьенихе а чоь е хьоазам на хула.

Цхьадола кхоачамбоацараш а да заводе. Кузнечни участке, мехкIаьтта оборудованени ремонт еча участка моечни отделене вентиляционни установкаш оттаьь кьнинаш, механизаци автоматизаци яра гIулакх мела дел. Цудухьа кхьадола балхаш хIанз а тIехь кулг-кера ду механически цехашка. Iан хьалашца болх бара йоагIача тайпера кийчъяьшu предприяти. Наьха унахцIено лораяра, кхерамзлен техника хьалаш тоадаре йоагIаш йола йоакхо е декхаряйла я администраци.

И. СИВОВОЛОВ.

«Грознефть» объединене ремонтно-механически заводa кхерамзлен техника воаккхагIвола инженер.

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

Республикера хиш лорадера даькъе лоархIаме дехкар тIалатт «Запкасрыбвода» Грознески райинспекце коллективана.

«Запкасрыбвода» Грознески райинспекце ший декхар кхоачашду шин лостамагIа: боахама чкъаьрий леладу хиш браконьерствах лораделгеи промышленни коммунальни предприятешкара арахуцача хишка республикера бIех ца дайташ лорадеглеи.

Керда шу хьагIоттад — хIаьа къаьнарча шера итогаш е а дIахорча мерапнта мероприятеш белгалъе а могаргья.

1971 шера «Запкасрыбвода» Грознески райинспекце гучадаьккхай чкъаьрий лувцара правилаш чIоагIа толхаь 59 моттиг—остроги чкъаьрий мIарашца, шолащца, гебагIашца, кхьча ера бовхьаш долча хIамашца даьхад цу тайпара чкъаьрий боахам Iалаьмате довкха зе а деш. Къаьстта кхерахе да, чкъаьрий кхр хоада а деш, мIарашца чкъаьрий дахар. Иштта къазача тайпара чкъаьрий доахаш хилча, дукхагIдола чкъаьрий мIарашта юхьера Iонег дегIах чIегилгай лька а долаш, тIаккха уж е хи чу дов, е тIехьагIа хьал а даьха духча хана парех кер чу отраление хул. Вай республикерча хишка — Шолжа чу. Тийрка чу — Каспе чурча чкъаьраша Iов тоссара дика аьттув бола моттигаш а жагIа е ба. Iов тосса ха хьатIаэттачеи бIаьстан юхьеь Каспе чура цу хишка гIолла урагIкхолаьу чкъаьрий Iов тасса а фу дебаде а. Iов тоссача хана браконьерий аьттув дукхагIа ба чкъаьрий лувцара, цудухьа цар чкъаьрий а хоададу.

Лирача законаша лораш чкъаьрий запасаш. Чкъаьрий дахара правилаш толхаьрашта административни порядкагIа 50 сом гIод тох, хIаьта ниъа а шоаза а хилар ме, уж толхаеш хоениар уголовни бехктохаме ва, РСФСР УК 163 статьяга хьежжа дизшерага кхачлаца суд а еш.

1971 шера «Запкасрыбвода» Грознески инспекце цу тайпара уголовни бехктохаме вахийта саг.

Цу дена чкъаьрий лорадеча болхлоита докхха новкъостал ду цхьа оттаь планаш а йолаш йолча Нохч-ГIалгIай АССР МВД-ен прокуратурах органаша.

Инспекце болхлоша иштта бахача наха юкъе хьехама болх бу, предприятешка, колхозашка, совхозашка къахьегамхошна беседаш ю, агитационни плакатий лоаваьду.

Иштта къаостадаш да дIахо болача хана хиш цIена хургдолаш лорадарах дола пхьалкха дош? Шолж керттерча даькъе йездараш «Грознефтехимзаводы» объединене предприятеш а.

Каспийски фора бIех ца байташ лорабара хьакъехьарча, № 759 йолча СССР Министрий Совета сацамга хьежжа дIахо хьалхьеш латт денна байсанкеи 119 эзар кубически метр хий цIенде шиз кхоачаргболаш йола заводашкара арауха бIеха хиш биологически цIендеча станце хьалхара арта.

1968 шера дош хьалдо долаьа а 1972 шера хьалдаь дала лаьрхIа а да керданча гIодера МалгIабикера денна байсанкеи 9100 кубометр хий биологически цIенде низ хургболаш дола гIирсаш.

Республикерча хиш бIехдеш йолча ерригача предприятех 65 предприяти ноара арахуа хиш механически цIенду локальни гIирсаш долаш я, цхьабакъда, царех дукхагIдараш низ ца кхоачаш реконструкци е езаш да.

Заводашкара арахуа хиш цIендара гIулакх тоадаке тIехьарча 1971 шера дах дикадар фуд?

Заводашкара арахуа хишка хьежа служба «Грознефтехимзаводы» объединене вIашагIйеллав, хиш цIендеча гIирсашта эксплуатаци дикагIа яр, цхьа пайда кийчa даьхача хих юха а пайда дукхагIа эцаш хилар, технологически процессаш ергйоахаш тоаяр бахьан долаш производствера арахуа хиш цIенденнад производственно-технически конторе.

«Грознефтехимзаводы» объединене предприятешкара чкъаьрий лелача хишка ухийташ хишка бIеха хиш 1970 шерана шийсдача денна байсанкеи 39800 кубометр хIезигдеккхд, цаь пайда ийчачул тIехьагIа шоллагIа юха пайда эцаш дола хий денна байсанкеи 11800 кубометрга кхоачам дукхагIа хиннад.

Цхьабакъда, белгалденна долагIа хий цIенду гIирсаш хьалдолга дукхача предприятешка тIехьадолаш, дIахийцача ахчах пайда кIезига эцаш хилар. Цун керттера бахьан да хьалхьеш латта объекташ материально-технически из Iалашъеш, болхлой ца тоъаш хилар, хIаьта иштта хий цIенду комплексаш хьалъяь яхара «Чечингропоистроя», СМУ-5 керттIа теркам тIа ца бохийташ хилар.

«Каспийски фора бIех ца байтера до дезарий хьакъехьарча» № 759 йолча 1968 шера 23 сентябрерча сацамга хьежжа хий цIенду дукхха лоархIамера комплексаш предприятешка хьалъе, хIанзарча гIирсашта реконструкци е лаьрхIад вай республике. Из доаш 1975 шерале боккъонца къоастадаь карга.

Керттера а лоархIам правительства оттадаь уж дехкараш кхоачашдерча республикера хиш цIендарах дола дош къоастадаль лаьнарг дархIа мегаргдоаш да.

Вай республике бахача нахах хIара саг дехкарийла ва Нохч-ГIалгIайчен чкъаьрий запасаш лорайвах дола дош къоастадеча шийгара доагIаш дола дакъа лапа.

Н. БРЕЖНЕВА,

«Запкасрыбвода» Грознески инспекцен инспектор.

Дошо олимпийски медалаш яьхараш

Вячеслав Веденин.

Галина Кулакова.

Ирина Роднина. Алексей Уланов.

САППОРО: ОЛИМПИАДА

Юкъхьанне а дош башха-дика ши хIама «карагIдьинад» вай лыжницашта 8 феврале. Саппоро лыь наькъашка: 10 километр хохкалуш XI Олимпийски ловзарийн чемпионка дошо медаль яьккхар Ижевскерчу 29 шу дьаьнича преподавательницас Кулакова Галинас, дото медаль—цуьнца цхьанаэрра йолча а профессега гIолла коллега йолча а горьковчаннас Олюнина Алевтинас. «Дошуо» даккхара шеко йоацаш йола бокъо Кулаковас чIоагIйир шийн результатаца — 34 минот 17,82 секунда, командага гIоларча шийн подругел котъьлар 36,29 сек.

Бронзови совгIат да фински чемпионкага Марьятти Кайосмаа — 34.56,45.

Вай командана зачетни очкош ялар Апатитерча, опыт йола доцца бIарг-дIадаьам тоххал йолча юкъа мара хьалха ца ялийтача а дика ловрхIаш йола йиьлагIа моттиг яьккхача а Олимпиада дебютанткас Мухачева Любавас — 34.58,56.

ШоллагIа дошо медаль яьккхий Ард Схенка. Конекаш хехка ю голландец хIанз дикка тешнаш шийн берригача соперникел, хIьата церех дукхбарашна цунна нийса хьийсна кхиметтел цуй котбиййнех дерригга а цхьа ши шу мара дац. 1500 метр вадара дунен тIа рекорд оттаьр эгтара массагIа вар Олимпийски ловзарашна а — 2 минот 02,96 секунда. ШоллагIча, норвежцан Руар Гронвалдал 1,3 секунд хьалха ваьлар из. КхоалагIа моттиг кхьачар шведа Ерик Классона — 2.05,89.

26 шу дьаьнича московски студента Лаврушкин Валерица водача хана нийсвеннар масса американец, сезона шоллагIа результат (2.01,4) йолаш вола Дэн Каррол вар. Цо дистанци чакхйоллача хана тIехьа витар Каррол. Цудухьа, вокхо шийн хурдарах дIакхоачача хана из хьалха а ялийтахьар 2.07,16 а ялхалгIа (зачетни) моттиг а. Хозахетдьаненаш Лаврушкин Саппоро!

Ган олимпиадин кулиш хьадоьгIача дерригача исторе чуьх цхьа медаль мара яьккхаш японски спортсменаша. ХIьата 6 феврале Микиномори яхача 70 метр йолча трамплина юкхе трибуне гулбенна бIаь эзар хIана бац вьнна бода зрителаш гIад а буташ, Олимпийски совгIатийн коллекци цу сахьате кхаь медалаца алсамъьйхар Саппоро японцийн спортсменаша. Котваьлар массанена хийттача тайпара, укх сезоне тIехдика форма гайта Юкио Касая — 244,2 очко. Боккьал дика кхоссавелар из эгтара хьалха — эгтара гаьнагIа вахар — 84 метр. ШоалагIа кхоссавелча а кхы цул дукха вогIа хиланзар — 79 метр. «Дошуан», «бронзен» кхьачар Акицугу Конноней Сейдзи Аотэ.

Дуьнен хоззза чемпион горьковчанин Гарий Напалков — ворхIалагIа, мехка сборне ветеран Бакурианера Коба Цакадзе — иссалагIа, кагийча наха юкъе Европа чемпион Калинин Юрий (Ленинград) — тиъоалагIа хилар.

* * *

7 февралера — Саппорорча КIайта олимпиада ххелагIча ден — Iуйре вай командана «дошо» хилар. Цхьабакъда, 26 шу дьаьнача московски студента Симашов Федора 15 километр лыжеш хохкача йоагIаш яьккха шоллагIа медаль хьаьстта сийрда ма ваьйне. Лыжаш хехкаш болча вайчар лыжин спринте хIаназлаца цIаккха а мича дьахад цу тайпара доккхийн совгIаташ е Олимпийски кхьацка а, е дуьнен чемпионаташка а. Цу маьахл дийнахь чемпионски сийле яьккхар шийн толамо соперникаш меттел, командин кулгалхой а цецбьаьхча Швецерча электрика Свен-Оке Лундбэка.

Тенначо, шеко йоацаш, котало яьккхар цу дистанце дикагIйола ха — 45.28,24 — хьа а хьехха.

Бронзови медаль яьккхар норвежца Ивар Ферлу — 46.02,68.

Эгтара тIехьа 10.000 метр дистанци чакхйоалаш советски командаца безам барашта хоза сакъердам хилар конекаш хехнарий яхьаш дIайолаеннача юххье. СССР чемпион Лаврушкин Валерий Олимпийски рекордал 3,52 секунд тIехвьялар, цу сахьате эргигсоьнаш рекорда тIера 15,82 секунд «Iоккхессар» цо. Цун результат — 15 мин. 20.08 сек. юххера а пхелагIа хилар («полуторка» ялхлагIа моттиг яьккхачул тIехьагIа москвича зачетни ши очко кхы а).

ГIозбаьнна цIогIарч даьлар трибунашка аргIанаро Го Схенка масса секунде баьккхаб хьаьлоьхаш йола цифраш электротабло тIа сийрдалехх йолаенача хана (дагадоккхарнгIа яьча, цу тайпарча яхьанта чIоагIа хайдане кердадар да из). Ши метр гартта лакха конекаш хехнар, сийна торвица, санна, юкхаьъовлалургвоацаш хьида водар Олимпийски катона шийн керда котлонга. Цо — тхьо санна дукхала а дуьнен Европан чемпионо — хIанз укха а дошо кхо медаль яьккхай, хIаьта хьалха (бакъдар яьча, хьалха) дIаяххача хана вошаш хохкаш хиннача шина мара яхха вIаштIехьдаьмнадац из.

Олимпиадерча шоай шоллагIча матче советски хоккеисташ швецаца дайзар. Цхьаккхаш кот ца боалаш чаккхдаьлар из ловзар — 3:3 (1:0, 1:0, 1:3).

Ловзар чакхдала йийтта минот йисача хана дуьнен чемпионашка шин 'шайбана совли яр, цхьабакъда, из карара ца ялийта магавзер царна.

Шин очкох ваьлар цхьаьхка Олимпийски турнире котъьргъа дьаьла хеташ хиннар — американски хоккеистел 1:5 счет а йолаш яйна ЧССР сборни. Бокъонца взаме счет а йолаш соадн Швейцаре хиннача дуьнен чемпионате США сборней яйнар чехословацки команда. ХIаьта а тхьанаре результат — дагадоацар да.

Энлва гуш тIара массагIа чудоххавалара декха совгIаташ дов. вадар горнолыжникаша. Толам баьлар швейцарски спортсменийн, Олимпиада чемпион хилар Бернар Русси — 1 мин. 51,43 сек.

А. СТАРОДУБ,
Ю. ХРОМОВ.
(ТАСС спец. корр.).

Саппоро.

САППОРО, 8 февраль. (ТАСС СПЕЦ. КОРР. Ю. ВДОВИН, Ю. ХРОМОВ). Саппорорча кIайча Олимпиада ялхлагIча денахьола дувцар тха дIадолаш безам бар 8 феврале 20 километр хохкабалара кьовсабала безача биатлонистий яхьашкара. Цхьабакъда, эгтара хиилхарча доакъашхочо старт эцаше а кIайар мара стерльбищах хIана бIарга ца дайташ чIоагIа лоа делха доладелар. Цудухьа биатлонистий турнира жюре решени тIанийцар: яхьаш кхоана — 9 феврале дIайоалергйолаш спортсменаш трассера юха йоабале. Цу тайпара хIама дуккьашка нийслуш да биатлонистий йоккхийча яхьий историе чухь.

Ди дехьийта а кхьача, дарц кIезиг-дукха дикача хана мара слалома — гиганта старте арабелахьар 51 вороташ а йолаш, 357 метр лаккхера чухахка 1240 метр виьтъ бе безаш хиина спортсменкаш. Цу яхьашка юха а котало яьккхар Саппоро баьхкача спортсменкашта юкъе эгтара хьалхара, шоллагIа дошо Олимпийски медаль да а хиина дIаэттача швейцарски лыжницас Мари-Терез Надига. Цо гайта результат — 1 мин. 29,90 сек., юха а котъьлар из Австрерча Аннимара Прелльх (1.30, 75). Бронзови совгIат кхьачар цхьаькха австрийски спортсменкаь Вальтруд Дрексель — 1.32,35.

Вай горнолыжникашта юкъе тоьлашагIча москвичкас Исаева Светланас 31-гIа результат гайтай — 1.40,20.

Лыжникаш Iалама [illegible] къувсаш боахкача юкъа, шаь спорта Двореца сатема сих ца луш дехкар даь тIайоажальча маIача наьха программа хьалхара кхо фигура хехналуш ира. ХIанз укх сакъата хьалхаваьннав 502,7 очко яьккха Чехословакера дуьнен а Европа а чемпион Ондрей Непела. Цунна тIехьа ва француз Патрик Пера — 484,4 вай Четверухин Сергей — 476,5.

Олимпийски яхьий дебютант москвич Ковалев Владимир бархIлагIча моттиге ва — 547,2. ГIулакххаш вогIа да яхийттлагIа результат йолаш волча ленинградца Овчинников Юре.

Шинарди тоьлла сатийна дорхоккеистий. «А» группе цхьа матч мара хилчизар: Чехословаки сборни котъьлар финска командал 7:1 (1:0, 2:0, 3:1).

«А» группе пхийттанех ворхI матч ловзаьй. Хьалхабаьннаб Чехословаки хоккеисташ — кхоалза дайзачул тIехьгIа 4 очко. Шишша матч а ловзаьь кхоккха очко яьккхай СССР-ен Швецен сборнеша, американцаш финнаш — шишша, польшин спортсменаш шоазз а яьнаб.

«Браво!» — цIогIари дьалар трибунашкара дуьнен Европан чемпионаш москвичаш фигуристаш Роднина Иринан Уланов Алексейн арабаьлча. Олимпийски чемпионашта дошо медалаш дIаелар массехк минот яьнача гIолла. Ер а цар результат — 420,4 балл.

Царал цхьа балл мара тIехьабисинзар ленинградцаш Смирнова Людмилай Сурайкин Андрейн.

Низкъала йоацаш, бIубенна эрига чоалхине элементаш кхоачаш а еш хехкалора Мануэла Гросси Уве Кагельманн. Царна къожайр йоагIаш яьккха кхоалагIа моттиги — 411,8, бронзови олимпийски медалами...

А. СТАРОДУБ.
ТАСС.

Дото олимпийски медалаш яьхараш

Алевтина Олюнина.

Людмила Смирнова. Андрей Сурайкин.

Федор Симашов.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ХЬЕХАРХОЙ — АТЕИСТАШ

Сунженски района Серноводски станице билла бола атеисташ школ хилар хьекъьхал № 1 йолча Серноводски юкъерча школе хьехархоша Мурнсико Евдокия Петровнасси Сембиев Сембе Iусманен.

Укх Iай цхьан сарахь станиберча культура ЦIагIа «Дын тамашаш харцхилар химе мишта гучайоах» яха лекци ше еш, Евдокия Петровнас гулбеннарашта гойтар «Елха иконаш», «КIеранаш ши-шегIа летадалар», «Цхьаькха хIама йоацачох кIур» балар, «Шурех хинна тамаш», «Бронзах даь дото ахча», «Деза хий» хьа мишта кул хьахьоккаш йола опыташ.

«Елха икона» хьахалийтара цо вIашагIтехад хлорни яьшки роданисти вьнонни, «Цхьаькха хIама йоацачох кIур» балийтара Евдокия Петровнас яьсса пиенобе хьайийнай, церех цхьанне цу хьалхагIе а солни кислотай тIадам беттаб, хIаьта воккхан чу — аллюминии Iеттадарех хьаьлйнкча гидрата раствор, туччахьарча каршашка гIолла уж вIашагIдеттадалийтад, тIаккха химически реакци ярна хьайнийнай «кIира» хьаьсапера хлорки аллюмини кристалликаш; шурий «тамаш» хьахийтара серноксли натрии хлорки бIаре растворш вIашагIтехай тIаккха цунах хьахиннай кIай бесса хIама — «шура», кIеран ше хьаллотабалийтара серни кислотий концентрат совзъяьхай, миштта хьахиина смесь вIаьрга юкье а егIа спирт доаллача мизана дIетIайкхьай ю, тIаккха вина лотаденнад.

Хала хIама цхьаккха а дац укххаза. Цхьабакъда химе законаш вовзаш боацача наха цу тайпарча хувцамех чIоагIа тамаш ю.

Лектораге хеттареш дора, опыташта духтIабувлар фуд, мишта, хIанад? Цхьа лар юхе ца юсаш йоаи цу тайпара лекцеш, «дыйн тамашах» боле тешаш боабу алхьбарий, уйла айт карга.

«В. И. Ленин Коммунистически дыни морале хьакъехьа», яхача темах лаьца В. И. Ленинча цIерагIча колхозе № 1, № 2 йолча МТФ лекци ешаш Сембиев Сембе Iусмана хьайбаш лелаеарашта дийцар, коммунистическии дыйн нравственностаца шоайла 'хьаена тарьала йиш йолаш ца хиларах.

Коммунистически морало бIубенна хилара, творчествана, обществана долча гIулакха, коллективизмага гIолла — маI массанена тIехьа массева а цхьаннена гIелла волаш вIаши новкъостал дарна Iалам кардерзадарах хувцарен тIахьех сег.

— ХIаьта дыно, — йоах хIане лектора, — сег доастама воха. Сег — из ва цдын лай. «БIеха хIама», эннка хIама, лаьттан мIаре». Дыха хьахамо шийн берриге тIаберзабаьб сагата шийн ловрхIам ца байтарах шийн лаьал бола цун тешам йоабара, цун леIам катбара, дуненах боле дам йоабараш шийн кара хIама доацилга хайтаре.

«Дезача» йоазаш ца йоцний, дунне хьинлалар даьла ва, долче Iалам карадерзадея общество строй хувцен бокъо яц, чагахьа санна из эксплуататорски плена.

Натахьа санна дыне моралош мел ирар дича, кхай хьувкьаш лаакхбере хьайнай продуктaш алсамьахарен Iиллин методаш хорта бокхане юкье кхуала сеиш хиеш, дала «Iочукхосавега яьхьале дагIа даьшк хул. Ды кхайбер! кхалагIа санна гучахьа Iиллана духьал беце а, цунна кхоарI мел дулларш хIанз е тIехьа, сего ца а деш, дала дерг ловрхIi цар, Iилна дегIанхувлара ахла хьаькъал тилар даьла ва а [illegible].

Советски наьха вехара меIаш ловхIl Коммунистически парте мел дийнар ма лорра хьагучакартнала а материальни духовни чаьрдайна царна кхочам бергбола а коммунизм хьалъярах.

— ТIаккха дыно? — хатт Iусмена.

— Цо мишта ловрхI цар вехара меIан? Дыно шоай ирча бехьай долаш лоаттабеча кьовсаш наьцьа тIара дIатувлабу укх. Дыно мел беш болча хьекамо, — белгалдоаккх лектора, — дыьнаь вехара тIедерзаду доала хIама. Харцахьа уйла дет чу йоселе сега: йоакхо дуьне тIеhча вехара ца а сег шовшкаш хьадата а лаьна дувцича ца чугIоргдоача хьематдан вага. — Ишта из хиначул тIехьагIа, мишта оал коммунистически дыни моралашта юкъе цхьаккха юкь алие? — йоах юккера а Сембиева.

Ишта, коммунистически дыни нравственносташ марксистско-ленински наьъвала кхетабергйолаш йийцар У. С. Сембиева, хьайнийлар хьалхарчун прогрессивни ловрхIами тIехьарчун реакциони чулоацамы.

Я. КАГИРОВ,
№ 1 йолча Серноводски юкъерча школа директора заместитель.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 февраль

8.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — «Заповедник» яха художественни фильм. 11.00 — Iан 11-гIа долча Олимпийски ловзарашка. Японера передача. 12.30 — «Халкъа долча бержатаяха телевизиони очерк. 13.00 — «Догони». 13.30 — Кердадараш. 17.35 — Передачай программа. 17.50 — Беравита фильм. 17.50 — Телевизиони йеркадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.10 — Юртбоахама знаней школа. Пайда, тIабоагIа даьха. 18.35 — Документальни фильм. 18.35 — Тхо коммунисташ да. Аносимова цIерагIа йолча Новогрозненски мехкаьтта чакхдоккхача завода коммунистех йола телевизиони очерк. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — Дуьнен хилазьаьта юкъера обозрени. 19.30 — Миллионий ленински университет. Материальни Iаламе кхоачамех эгтара аьнагIа долча тайпара яйла эшара няьхь. 20.00 — Iан 11-гIа долча Олимпийски ловзарашка. Японера передача. 20.45 — «Хаа». Информационни программа. 21.15 — Iан 11-гIа долча Олимпийски ловзарашка. Японера передача. Передача йистеяьлча — кердадараш.

11 февраль

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. «Оргенеш» яхача телестудия концертни зал. 10.15 — Пятилетка шоллагIа шу. Телевизиони очерк. 10.45 — Киножурнал. 14.00 — Iан 11-гIа долча Олимпийски ловзарашка. Японера передача. 13.30 — Чайковски. Концерт. 14.10 — Кердадараш. 17.30 — Передачай программа. 17.35 — Документальни фильм. 17.55 — Дешар гIулакхаш дича хуламе хьаьхьаьа (нохчий меттала). 18.15 — Телевизиони кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.35 — Хоамаш. реклама. 18.40 — Телевизиони сийлен доска. 19.00 — Америка ВIашагIкхийта Штаташ: ГIулакхаш политикех. Передача дIаьшу Политически обозревателя дуьжинина. 19.30 — «Вечера» йоккхагIа ставка ю яха дуьнахя сатийни художественни фильм «Кафе «Рагз». 20.40 — «Спортлото». 20.55 — Передачай программа. 21.00 — «Хаа» Информационни программа. 21.30 — «Самуньяне [illegible] хьатэ» Кинопрограмма. 22.30 — Iан 11-гIа долча Олимпийски ловзарашка. Японера передача. Передача [illegible] — кердадараш.

РАДИО

10 февраль

6.00 — Юртара вахар (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Серлало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.20 — Советски Союз вIашагIтьалла — 50 шу дизарге. Советски Iаьнала шераншка Нохч-ГIалгIайче халкъа дешар дегIаделар. Нохч-ГIалгIай АССР просвещени министра Умарова выступлени (нохчий меттала). 8.40 — Сельмиева, «Кавказски гапсович» (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — КПСС-а 24 съезда сошаниш кхоачашде! Коммунисташ къаьхьганией вIаштIекьбоахараш бе (эрсий меттала). 9.30 — Къаьхьгина хьалхалаттараште дела концерт (нохчий меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.15 — Советски Союз вIашагIтьалла 50 — шу дизарге. «Ленине вайтера» яха Кировах йола очерк (гIалгIай меттала). 16.30 — «Вайллой вахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

11 февраль

6.30 — Юртара Iуйре (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.20 — Юрта сайре гIолла (гIалгIай меттала). 8.40 — Алексеев. 8.55 — Пятилетка хьалхалаттарех [illegible] (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «Хьо дIа, хьо хьо» яха Хашиевна хувиго (эрсий меттала). 9.30 — [illegible] (нохчий меттала). 16.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.00 — Микрофона хьалхашка а Нохч-ГIалгIай телевидени радиовещани ансамбль а солисташ а (гIалгIай меттала). 16.30 — «Вайллой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозне кIезиг—дукха моркаш е йоацаш, йоача а йоацаш, гIийко мух а хьекхаш ха хила а фагаре температура республике гIолла — 7—12. Грозне — 8—10 градус шелал йолаш хила а тарлу. 11 февралера 14 феврале кхаччалца гитала кIезиг-дукха, пхьзза мениге моркаш а йолаш. Ловдама йоачаш а йоацаш, цхьанцайолча моттигашка доца а доалаш, дикла [illegible] боалаш гIоьмьлоша боаране мух а хьекхаш ха хила а фагара температура байсаза юкхьанна 17—22, деношка 7—12. Вокх юкейисача хана йайсанзза а 8—13 йолаш денощка 1 градус йоаццантаре 4 градус шелал кхоачаш хила а тарлу.

Метеостанца.

ГРАЖДАНАШ!

Ма кора кхоачашъе газова приборех пайда эцар ахеране хулий. Тергалде правилаш!

Боах бем йола прибораш бIаргалакха ше воашш ма йита. Газови приборашта тIа ца хьачийта кагий бераш кьаралъе бокабеннах, газови приборех пайда эца ца хуча бола гражданаш.

Газови плитах цIенош дIоахдоа пайда ма эцалаш — чIоагIа кхеране да шоана из!

[illegible]

«Грозгоргаз» трест.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61 [illegible] Ленина [illegible]
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Грозный проспект 7/84.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-61 [illegible] Ленина [illegible]
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.
С06033. Заказ № 971.

Доазол дехьара

САЛЬВАДОР АЛЬЕНДЕ ДАЬ КЪАМАЬЛ

САНТЬЯГО, 8 февраль. ТАСС корр. Р. Киксева хьахоит:

Дукхе зораш къахьоганхой гулбенна митинг хилар чилийски города Консепсьоне. Цига къамаьл дир мехка президента Сальвадор Альенде. Ше доал дейш даьккхача хьалхарча шера халкъа правительствана карагIдьинарех дийцар цо. Из да эгтара хьалха Iаьржа металлурги, цIаста руда промышленость, селитра производство, хIама из эншаш еррига банковски система, текстильни монополеш, цементни промышленность халкъагта кхачийтар, латифундисташйкара дукхагIдола лаьтта хьадаккхар. Халкъа хиннача правительствос ялх шера даьчул дукхахIа да из. Общественни сектора еррига предприятешка производство лакхьенний. ТIаккхийтта валовой къаман продукт дIадалача шера 8,8 процент хилар, хIаьта промышленни производство — 13 процент. Сиха хьалдир нах чубаха цIенош, чIоагIа кIезигденнад бе болх ца хилар. БIарчача шера керда балха эттар 200 эзар саг.

Сальвадор Альендес белгалдаьккхар халкъа цхьоагIон правительствас шийн балха тIехь мехка законашцеи конституцен хьалхе лелаьь хилар. Республика дерригa аьрдехьара яиздаш тIахьийтар цо реакци лехараштa хIама а тохаш цхьоагIо чIоагIьра. Халкъа цхьоагIон коалице парташ декхарийла в, аьлар Альендес, шоай балха тIехь гуча дьаьна кхоачамбоацараш сихагIа дIадаха, бюрократизма гуча мел дьаьнача гIулакхашца хьадда къовсам лоаттабе в.

Президента дика доашхаш дийнар укх шера мехка хьалхашка латта декхараш, цIаста дукхагIа даккха дезаш хилар къаьстта белгал а доаккхаш, хIана аьлча цуи чотагIа Чиле дегIайоалве йиш в шийн арахьара торговли. С. Альенде белгалдаьккхар юртбоахаме производство дегIайоалве езаш хилар а. Юртбоахама техника импорт белгалъьина лакхлу. Къаьстта аьлча, 10 эзар трактор эцаргъа, церех 5 эзар Советски Союзе а эцаш. Шоана дукхагIа доахаргда чкъьарий. Нах чубаха 100 эзар цIенош хьалде лерхI.

Сальвадор Альенде аьнар хIанз эгтара чоалхане йолчарех цхьа проблема я баха нах хилалне дарг мел доацачуцца Iалайбар Потребительски товараш дукхагIа арахецашехьа, уж дукхагIа эшаш хилар бахьан долаш царех цхьадараш хIана а тоьац.

Ше къамаьл даь чакхдоалаш Сальвадор Альенде белгалдаьккхар нах фе хила безаш а моастагIаша вахара дерригача доакъашка лехарашил къовсам лоаттабара оарцагIбола безаш а хилар.

КООПЕРАЦЕ ЛАРДА ТIА

Шаи оагIорахьара баьча бартета лекъжа Советски Союзе укх гарггарча еке шера Венгре йохьийтаргъа балха лакха оасарле йола 644 ткацки автомат. Цу кооперацe ларда тIа цу автоматашта эша пхьайола узлаш хьаю Венгре ше. Дуьнен тIа эгтара дикагIчарех ловрхIаш йола советски автоматаш хIенз ВИР-е йолчерех шоана лаккагIа балха оасарле йолаш я. Венгерски советски станокашберашта юкъе вIашилелачa гIулакхаша дикка гIо хергда Венгерски Халкъа Республика текстильни промышленность белгалбаьккхача боарамга кхачийтара.

(АПН — «Будапресс»).

КХЕРАМЕ ГIУЛАКХ

ВАШИНГТОН, 8 февраль. (ТАСС). США госдепартамента председателя бакъдир Пирей яхача грецески парте массаза а хургйолаш 6-ча американски флото база ергIолаш ВIашагIкхийтача Штаташа Греце правительстваца барт баь хилар. Массехк ди хьалха «принципага дийлача» баь баьнача цу бартагIа, аьлар цо, базе территоре тIа дIанийсъе лерхI американски кемай экипажаш американски тIема моряки 3500 дезалхой.

* * *

ПАРИЖ, 8 февраль. (ТАСС). США-ца баьча бартагI Грецe Коммунистически парте лаьрхIар грецески режимо къам дохкаш дахы цхьаькха а гIулакх. Укхааа дувцар да. йоах «Бакъдолчун оаз» яхача радиостанце дIайоаржаньча ваавлене тIа, 6-ча американски флота кемашта хьаддаьа йола базаш хургйолаш эгтара йоккхагIйолча грецески портех пайда эаргхилара, хIаьта шитта, цу портий районашка хьаддаьа американски тIема кемай экипажаш США ескаре болча наьха дезалхойн хургхьарах а.

ТIОМ МОГАБЕШ

ВАШИНГТОН, 8 февраль. (ТАСС). Президента Никсона бархI пунктах латтача «Машара плано» «машара предложенеш» дукхагIа дагадохийт тIом дIахьоабар». Иштта хуш «Вашингтон пост» Къулбехьен — Малхбоален Азера конфликт къоастадара хьакъехьарча США правительства «машарерчи инициативах».

Къулбехьен Вьетнамера американски тIема низаш арадахарех дола доши дувцаш, газето белгалдоаккх, плана тIа тIема техника ерахкха е марионеточни сайгонски режима деш дола дохкха кошкъостал сецада ца лерхIаш хилар.

Кхьча мехко тIаьца йиш йоаш «машара предложенеш» а отъеш, итог ю газето, Вашингтон гIерт «переговорашта кошкъостал а ца деш, дIахо а тIема гIулакхаш дьага могаде».

КЕРДА СПЕКТАКЛЬ

Укх деношка эгтара кьонагIа болча хьамархойта хьокха кердa сакъердаме спектакль кийчъяьй Нохч-ГIалгIай тениний театра коллективо. «Дог гIоза чайтоигашь» яхаш я М. Полиоаново пъесах яьхача пьеса ларда тIа оттаь из спектакль.

Фуд спектакла берашта дургдар, миштаб цун чулоацам? Спектаклo дикка новкъостал дергда катийча берашта дисциплина лелие Iомадала, тарцахьа лелараш берашта дула зуламеш довза, «оккагIчар яхар» де Iомабала, Iуйрийна гIеттача дегI мукъадаккхар дика долга ха. Керттерча ларьъе цу тайпара берашта кхетам балара ляль а пьеса. ХIаьта спектакль оттаьча театра кертгерча режиссеро пов. Золотарева я. актерий а дика вIаштIехьдьинад пьеса чулоцам сцена тIа изобразительно дьахьокха.

Бакъда, безам ба кхоачамбоацарех ала. Спектакль кхы а дикагIа, хила йиш яр пьеса чулоацам кIоаргагIа, спект пpогIа хинлаоре. Масала, укх тайпара цхьа моттиг я спектакле.

Дай хашш базар тIа а даже шоаш цхьа цIагIа юс ши чайтонг. Бокхача шаьд лыкар ду царна карлахье из лоалаш, шьа. Шегiа йиса ши чайтонг сагот а дале тайп-тайпарча ловзарех ловза онтт: лепкъоргех лова, хьаьхьхаш, бурчолг хоьк шитта хи дI. Бакъда, хIан хьожача хана Iаи чу йода Топка яха чайтонг. Топ яхача хала хьалйоаких из цу чура. ТIаккха шел а еша алха Топка тор духья дьнка чура моз даккха отт вож .Нохкарий мозаш юо отт цунна.

Цу тайпарча эпизодаца хьакьокха гIерт пьеса автор шоашка боккхагIчар ехар ца дича хила терлу «хатараш». Бакъда хатаре из дика уйла лерхIача тайпара кхоачаще вIаштIехьдьаннадац пьесе автора. Берашта дег чу дургдолаш дац харцахьа лелараш дула зуламеш. Из да пьеса керттера кхоачамбоацар. хIаьта спектакль оттаьчун а, актерий а бехкагIа а дац.

Дале а массехк доьш ала деза актерий ловзарех декоранеш гIалгIай меттала яьккхача спектакла меттах, тениких цар костюмехи.

Тениний театра актераша кьатале деза сцена тIа шоашта бIаргагуш долчох бераш тешиш ца хуле, хьалхашка латта декхар кхоачаше шоай вIаштIехьдерг ца хилар. ХIаьта берашта харцахьердар бIарга а гу. Кетаргахь кьовлла хьажарлочов эттa хоалургдоаш кхоачамбоацар да йокхдача сага оаз кхальахьачов вIалла а терра ца хилар (тений ловзаер Х. Вултуева). Сцена тIа хьагур йоккха сег а хилча, хIаьта даш «долча» кьамальа оаз маIача кьада хилар вIалла а нийслуш дац. Иззаморг ала йиш я Топка чхача чайтонга оазах а (тений ловзаер — Х. Костоева). ЦхьацаIаIача хана хила еззача тайпаре бара оаз хул цух кьамальа, тIаккха шийн йолаш йола хийначa кхалсага оаз хул. Из тормалденна даргдоацаш да.

Декораши геттара дика тарлуш я фаьлга чулоацамца, цхьацигара дIаяккхача. Йоккха сага воккха сага вахача цаа чувоалача лахьен сахьан егIа гаьнаш гаьнашта дукхагIа тара хургйолаш е аа. ХIаьта Iаи чу яха чайтонг еррига а хиво кхайлаьнийлайоллаше а къамаьл а дац лах. Из сурта хьенхача бохаьльа хила тарлора из чу яха чайтонг еррига хиво къайле а ца йоахкаш корта мукъагIа хи тIа хургболаш (цо хьамаьл дерт кхача хIаьта а).

Дукха кхоачамбоацараш да меттаца а.

ГIалгIай меттала оттаьь спектаклa, дукхагIа езалуш тIаздаргья бераша, нагахьа санна белгалдаь кхоачамбоацараш дIадоахе.

М. ВАШИДОВ.